

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PSYCHOLOGIE

MOŽNOSTI VÝCHOVY DVOJČAT V MŠ
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbora Mrázová
Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Kubíková, Ph.D.

Plzeň, 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, ... 2023

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce Mgr. Kateřině Kubíkové, Ph.D. za odborné konzultace a cenné rady při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala respondentům, kteří mi byli ochotní odpovědět na mé otázky a pomohli mi tak s mým výzkumem.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá možnostmi výchovy dvojčat v mateřské škole. Cílem práce je zjistit jaké možnosti dvojčata mají, a co je pro ně přínosnější. Zda by měla dvojčata navštěvovat stejnou třídu či odlišnou již od předškolního věku. Výzkum je prováděn za pomoci kvalitativní metody, konkrétně rozhovoru. Ten následně zpracovávám metodou kódování a zjištěná data uvádím ve své praktické části. Tyto informace by dále mohly poradit rodičům při rozhodování se nad oddělenou školní docházkou při vstupu dětí do mateřské školy.

Klíčová slova

Dvojčata, sourozenecké vztahy, rodina, nástup do mateřské školy, dítě předškolního věku, výchova dvojčat

Abstract

This bachelor thesis deals with the possibilities of raising twins in kindergarten. The goal of the work is to find out what possibilities twins have and what is more beneficial for them. Whether twins should attend the same class or a different ones from preschool age. The research is conducted using a qualitative method, specifically an interview. The interview is then processed using a coding method and the found data is presented in the practical part. This information could further advise parents when deciding on separate schooling when their children enter kindergarten.

Key words

Twins, sibling relationship, family, entering kindergarten, child of preschool age, education of twins

OBSAH

OBSAH

OBSAH.....	5
ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. DVOJČATA.....	8
1.1. Jednovaječná dvojčata.....	8
1.2. Dvojvaječná dvojčata.....	8
1.3. Jiné typy dvojčat.....	10
2. VÝCHOVA DVOJČAT	12
2.1. VÝCHOVA JEDNOVAJEČNÝCH DVOJČAT	12
2.2. VÝCHOVA DVOUVAJEČNÝCH DVOJČAT	13
3. VZTAHY	15
3.1. VZTAHY MEZI DVOJČATY	15
3.2. VZTAHY V RODINĚ	15
3.2.1. Vztahy mezi dvojčaty a starším sourozencem.....	16
3.2.2. Vztahy mezi dvojčaty a rodiči.....	17
4. VSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY	18
4.1. VOLBA MATEŘSKÉ ŠKOLY	18
4.2. ZAŘAZENÍ DVOJČAT DO JEDNÉ TŘÍDY NEBO DO RŮZNÝCH?	18
4.3. PŘÍSTUP UČITELE	20
5. STUDIE O DVOJČATECH	22
PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	25
1.1. CÍLE VÝZKUMU.....	25
1.2. VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	25
1.3. VÝZKUMNÝ VZOREK	26
1.4. METODIKA VÝZKUMU.....	27
1.5. SBĚR DAT A JEJICH ZPRACOVÁNÍ	27
1.5.1. Metoda sběru dat.....	27

OBSAH

1.5.2 Metoda zpracování dat.....	28
1.5.3. Postup sběru dat a jejich zpracování	28
2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	30
2.1. ADAPTACE, NÁSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY	31
2.2. VÝCHOVA	33
2.3. VZTAHY	35
2.4. NÁSTUP NA ZÁKLADNÍ ŠKOLU, DVOJČATA SPOLU NEBO KAŽDÉ ZVLÁŠŤ?	38
2.5. ZÁJMOVÉ KROUŽKY	40
3. SHRNUÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	42
4. DISKUZE	44
ZÁVĚR.....	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	47
SEZNAM GRAFŮ	49
SEZNAM TABULEK.....	49

ÚVOD

Bakalářská práce se věnuje tématu možnosti výchovy dvojčat v mateřské škole. Toto téma jsem si vybrala, protože jsem sama z dvouvaječných dvojčat. Chodily jsem se sestrou do stejné třídy v mateřské škole i následně na základní škole. Poprvé jsme se od sebe oddělily při vstupu na střední školu. Myslím si, že my jsme byly právě ukázkový případ toho, že kdybychom měly možnost navštěvovat odlišné třídy již od mateřské školy, tak by nám to velice prospělo. Měly bychom větší možnost rozvíjet se jako samostatné osobnosti a také bychom měly prostor si od sebe odpočinout. Proto jsem se rozhodla na toto téma zaměřit a pokusit se touto cestou informovat další rodiče a učitele dvojčat o této možnosti oddělené docházky.

V teoretické části mé bakalářské práce se budu zabývat základním rozdělením dvojčat, jejich vznikem a možným rizikům při mnohočetném těhotenství. Dále se budu zabývat vztahem mezi dvojčaty, jaká mezi nimi panuje rivalita, žárlivost nebo naopak, jak zvládají odloučení. Také jaké to je z pohledu staršího či mladšího sourozence dvojčat. Nakonec se zaměřím na výchovu dvojčat, nástup a adaptaci v mateřské škole. Z důvodu malého množství literatury zaměřené na toto téma, budu mnoho informací čerpat z prací spisovatelky Kláry Vítkové Rulíkové. Ta je sama maminkou dvojčat, a tak mnoho informací čerpá přímo ze svých zkušeností.

Praktická část bude realizována formou rozhovoru. Bude se jednat tedy o kvalitativní formu výzkumu. Ten budu realizovat na sedmi participantech. Ti měli možnost pracovat s dvojčaty, která navštěvují stejnou třídu a dvojčaty, která navštěvují odlišnou třídu. Budu se snažit porovnat jaké jsou výhody a přínosy daných druhů výchovy a jaké mají mezi sebou dvojčata vztah. Zda si sourozenci navzájem pomáhají, jestli si hrají i s jinými dětmi, jaké preferují hračky, jestli si spíše hrají sami, nebo ve skupince, jaké preferují činnosti nebo jestli mají stejné zájmy. Budu se také zajímat, zda paní učitelka respektuje jejich individuální potřeby nebo jestli dvojčata někdy záměrně oddělují a na stejné otázky se budu ptát i rodičů.

TEORETICKÁ ČÁST

1. DVOJČATA

“Dvojčata jsou děti narozené jedné matce v průběhu jednoho porodu. Ke vzniku může dojít dvěma způsoby, podle kterých se pak dělí na jednovaječná a dvojevaječná dvojčata.”
(Rulíková, 2008)

V minulém století dvojčata nebyla tak častá, Rulíková (2008) uvádí se počet narozených dvojčat v České republice v poměru k počtu porodů jednoho dítěte 1:100. V dnešní době porody dvojčat stouply a to na 1:50. To je způsobeno asistovanou reprodukcí, hormonální léčbou, ale i užíváním hormonální antikoncepce. V této kapitole bych se chtěla věnovat možnostem vzniku dvojčat ať už jednovaječných nebo dvojevaječných. Dále bych se zde chtěla zmínit o možných rizicích vícečetného těhotenství a následně o problematice porodu a možnostech příchodu dvojčat na svět.

1.1. Jednovaječná dvojčata.

Rulíková (2008) vysvětluje, že jednovaječná dvojčata vznikají rozdělením jednoho vajíčka oplodněného jednou spermií. K tomuto může dojít v různých stádiích jeho vývoje. Vzniknou tak dva jedinci s totožnou genetickou výbavou, kteří jsou vždy stejného pohlaví a po narození jsou téměř identičtí. Když se vajíčko rozdělí do tří dnů po oplodnění, má každý zárodek svou vlastní placentu i obě plodové blány. Dojde-li k tomu mezi třetím a sedmým dnem od početí, mají zárodky pouze jednu placentu a jeden plodový obal. V okamžiku, kdy se vajíčko rozdělí mezi osmým a dvanáctým dnem mají oba zárodky společnou placentu a vyvíjejí se v jedné společné dutině plodového vejce. To znamená, že nejsou oddělena plodovou blánou. Tento případ je ovšem velmi ojedinělý.

Když k rozdělení dojde až po 13 dni od početí, nemůže již dojít k úplnému oddělení a narodí se tak dvě částečně srostlé děti, tzv. siamská dvojčata. Toto je ale velmi ojedinělé a stává se to asi u 1 % všech jednovaječných dvojčat.

1.2. Dvojevaječná dvojčata

Dvojevaječná dvojčata vznikají oplozením dvou různých vajíček, které se při ovulaci uvolní najednou. Každé vajíčko je oplodněno jednou spermií a má svoji placentu a plodovou blánu. Každé si nese svojí genetickou výbavu. Z tohoto důvodu mohou mít dvojevaječná dvojčata různé pohlaví. Vznik dvojevaječného těhotenství má několik faktorů. Rulíková (2008) uvádí následující *“Dvojevaječné těhotenství se objevuje více u starších žen, žen vysoké*

a mohutnější postavy nebo u žen, kde se v rodině již dvojtvoječnost vyskytla.”

Také záleží na počtu předcházejících porodů. Větší pravděpodobnost k počtí dvojčat bude u matky, která již rodila. Porody dvojčat se staly častějšími také díky asistované reprodukci (In vitro fertilizace). Tento druh asistované reprodukce spočívá v odebrání vajíčka nebo více vajíček a následném oplodnění spermii mimo dělohu. Oplodněná vajíčka se za asistence lékaře přemístí do dělohy. Více vajíček se využívá z důvodu větší pravděpodobnosti uchycení alespoň některého z nich. Dvojčata nebo trojčata na svět přichází ve chvíli, kde se uchyty více vajíček. Tímto způsobem na svět přichází kolem 20 % dvojčat. (Řezábek, 2018, str.13)

Rizika vícečetného těhotenství

Každé vícečetné těhotenství se bere jako rizikové těhotenství. Organismus ženy je zatěžován více než při běžném těhotenství, a to rovnou dvojnásobně nebo vícenásobně. Vzniká větší pravděpodobnost vzniku různých těhotenských problémů jako je anémie, krvácení, vysoký tlak, větší množství plodové vody, těžší formy těhotenského zvracení nebo potrat. Proto je velice důležité včasné rozpoznání vícečetného těhotenství, maminka potřebuje zvýšený lékařský dohled již od počátku těhotenství. Největším rizikem vícečetného těhotenství je předčasný porod. Těhotenství u dvojčat by mělo trvat minimálně do 37–38 týdne, přesto až v 50 % těhotenství končí před 37 týdnem. S dřívějším narozením můžou přijít dýchací nebo neurologické komplikace. Častým důsledkem dřívějšího porodu je nízká porodní hmotnost dětí, která sebou přináší mnoho zdravotních rizik. Díky moderní technice a zkušeným lékařům již umíme tento problém řešit. Příčinou nízké porodní hmotnosti může být opožděný nitroděložní růst, který nastává nejčastěji v posledních třech měsících a může se týkat obou nebo pouze jednoho dítěte. Při zjištění tohoto problému musí maminka chodit na častější kontroly a ultrazvuk. Krajiním řešením může být také předčasný porod.

Dalším rizikovým momentem je porod dvojčat. Ten nemusí vždy proběhnout s maximální odborností, a proto je dobré, aby na něj maminka i nemocnice byly řádně připraveny. Je důležité se předem s nemocnicí domluvit a zjistit, zda mají dostatečné vybavení a jsou připraveni na komplikace jako je narození nedonošeného miminka nebo jiné. Způsoby vedení porodu se mohou lišit. Některé nemocnice preferují porod přirozený, jiné zase porod císařským řezem, a to z důvodu ohrožení druhého dítěte (plodu B). Konečné rozhodnutí záleží na lékaři.

Přirozený porod probíhá, pokud je maminka ve 37 nebo vyšším týdnu těhotenství a obě děti jsou hlavičkami dolů. Porod může probíhat spontánně nebo je vyvolán uměle. K tomu dochází, když je mírně opožděný nitroděložní vývoj jednoho dítěte nebo při vysokém tlaku u matky. Porod prvního dítěte probíhá skoro stejně jako porod jedináčka. Druhé dítě by mělo přijít na svět 8-10 minut po svém sourozenci. Tento čas by neměl překročit 20 minut, a to z důvodu rizika nedostatku kyslíku.

Císařský řez volí lékaři, pokud je jedno z dětí v břiše v příčné poloze nebo když jedno z dětí vykazuje příznaky vážného opoždění nitroděložního vývoje. Tento způsob porodu může probíhat v celkové anestezii, kdy maminka celý porod prospí nebo v epidurální anestezii. Ta zajistí, že je maminka umrtvena od pasu dolů, ale může celý porod sledovat. Tento druhý způsob umrtvení je považován za humánnější řešení, a to z důvodu, že hned po porodu má maminka možnost interagovat se s dětmi. (Rulíková, 2013)

1.3. Jiné typy dvojčat

Mezi jiné typy dvojčat patří dvojčata, která již nejsou tak známá. Jedná se o neobvyklé případy oplodnění vajíčka. Rulíková (2008, str. 12-16) uvádí následné základní dělení:

Siamská dvojčata – ke vzniku siamských dvojčat dochází po 13. dni od početí, kdy se oplozené vajíčko pokusí o rozdělení. Zárodek se již ale nemůže dostatečně oddělit, a vznikají tak dva srostlé plody. Plody jsou nejčastěji spojené trupem. Nejvzácnější spojení je hlavou. V dnešní době však na tento problém přicházíme v čas a těhotenství lze uměle ukončit. Některá narozená siamská dvojčata se dají oddělit chirurgicky.

Syndrom mizejícího dvojčete – k tomuto dochází během prvních třech měsíců. Dvouvaječné těhotenství se změní na těhotenství jednoplodové. Tento syndrom jsme mohli vyzorovat pomocí moderních diagnostických metod a hlavně ultrazvuku. Odumřelý plod je vstřebán placentou anebo odejde při slabém krvácení či špinění. Zdravý plod tímto není nijak narušen.

Jinak stará dvojčata – velmi vzácným případem jsou dvojčata, která byla počata každé v jiný den. K tomuto dojde tzv. dodatečným oplodněním. To znamená, že v děloze se již jedno oplodněné vajíčko nachází, a i přesto dochází k ovulaci a uvolní se druhé vajíčko, které je následně také oplodněno. Jedno z vajíček bude tedy starší o několik dní či týdnů. I přes tento fakt, se obě děti narodí ve stejný den. Po porodu tento věkový rozdíl můžeme pozorovat na váze a vzrůstu dětí nebo jejich zralosti.

Dvojčata s jinými otci – superoplodnění – tento jev vzniká stejně jako předchozí. Pouze jsou vajíčka oplodněná jiným otcem.

Další, ještě více vzácné, případy dvojčat uvádí Rulíková ve své novější knize: *Co nevíte o dvojčatech* (2009, str. 25.-29.):

Poloidentická dvojčata – tato dvojčata nejsou ani jednovaječná ani dvojevaječná. Poloidentická dvojčata vzniknou, když se rozdělí zralé vajíčko a každá jeho část je oplodněná jinou spermií. Tato dvojčata jsou si k nerozeznání podobná, ale nemají 100% stejné DNA. Doposud ale nemáme žádný test, který by tento způsob vzniku dvojčat potvrdil.

“Zrcadlová” dvojčata – nejsou skutečným typem dvojčat, ale označením jejich fyzických rysů. Tento jev vzniká, když se vajíčko rozdělí o něco později a u dvojčat se vyvinou nesouměrné rysy. Ty můžeme pozorovat například když je jedno z dvojčat levák a druhé pravák nebo když mají stejné mateřské znaménko na opačných stranách těla.

Chlapec a děvče – jednovaječná dvojčata – jednovaječná dvojčata vznikla z jedné zárodečné buňky, a proto jsou téměř vždy stejného pohlaví. Již už ale známe velmi vzácné případy, kdy se u dvojčat mužského pohlaví jednomu z nich “ztratil” chromozom Y a vyvinulo se z něho děvče. Tyto děti jsou pak ovšem postiženy Turnerovým syndromem.

Parazitická dvojčata – jde o typ siamských dvojčat, kdy jedno z dětí je nevyvinuté a tím pádem je závislé na druhém dítěti, které je silné. Další variantou parazitických dvojčat je tzv. Fetus in fetu (“plod v plodu”) kdy se buňky začnou vyvíjet uvnitř svého dvojčete. Tento plod přežívá během těhotenství a někdy i po porodu.

Dvojčata s rozdílnými daty narození – nejedná se o typ dvojčat, ale o čas, kdy se dvojčata narodila. Může se stát, že jedno se dostane na svět před půlnocí a druhé až po půlnoci. V tu chvíli mají děti odlišný den narození. Když porod probíhá na konci měsíce nebo na Silvestra může mít druhé dvojče dokonce jiný měsíc nebo rok narození.

Někdy může také dojít k prodloužení těhotenství jednoho z dvojčat. To se stává v případě, že je jedno dítě nevyvinuté a potřebuje svůj vývoj dokončit v matčině děloze. Lékaři po narození jednoho z dětí porod zastaví a jsou schopni ho oddálit o několik dní i týdnů.

2. VÝCHOVA DVOJČAT

Výchova dvojčat ať už jednovaječných nebo dvouvaječných se v některých věcech neliší. Je důležité dbát na odlišnost dětí, a to i přes to, že jsou si vzhledově nebo povahově podobné. Vítková Rulíková uvádí v časopisu Děti a my (2011), že přibližně třetina dvojčat je identická. Ostatní dvě třetiny jsou dvojčata neidentická. Jejich podoba je také výrazná, ale obecně je jednodušší jejich rozpoznání. Bez ohledu na vzhled bude mít vždy každé dítě nadání na něco jiného a jejich zájmy se budou lišit. Nesmíme brát dvojčata jako jednu osobu. Měli bychom se snažit v nich podporovat jejich vlastní identitu. (Rulíková, 2011)

2.1. Výchova jednovaječných dvojčat

U jednovaječných dvojčat na nás stejný vzhled může působit dojmem, že jsou děti jedna osobnost. Stejně oblečení tomuto problému také nepomáhá. Nejde však z šatníku dětí vyřadit. Mamince totiž usnadňuje mnoho práce, ať už při vybírání a nakupování oblečení, nebo při oblékání dětí. Mnohem více bychom tedy měli dbát na individuální rozvíjení osobností dvojčat. Od určitého věku bychom měli nechat dvojčata se sama rozhodovat, zda chtějí být daný den oblečená stejně nebo odlišně. I ze stejného šatníku lze vytvořit odlišné outfity, které si děti mohou samy zvolit. Způsob oblékání může také pomoci učitelkám v mateřské škole s jednodušší identifikací dvojčat. Když se učitelky s rodiči předem domluví na odlišnostech v drobných detailech. Může se jednat opravdu jen o drobnosti jako je jiná barva bačkůrek nebo gumiček ve vlasech. Najednou děti rozpoznat bude pro všechny kolem jednodušší. Zároveň to bude příjemné i pro dvojčata. (Rulíková, 2008)

Při oddělování dvojčat však musíme být velice opatrní, aby nedošlo k traumatu dětí. Jednovaječná dvojčata jsou na sebe často velice fixovaná a pouto mezi nimi je silné. Rulíková (2008) uvádí ve své knize konkrétní příklady ze života. Například, když rodiče dvojčata oddělili na víkend, byla celý víkend smutná, nekomunikovala, cítila se nesvá. Ve svém výzkumu se však setkala i s dvojčaty, která řekla, že jim oddělení nevadilo, odpočinula si od sebe, a naopak se na sebe o to více těšila. Na tomto příkladu je krásně vidět rozdílnost jednotlivých vztahů mezi dvojčaty.

I když na sebe mohou být sourozenci velice fixovaní, společný čas strávený s rodiči o samotě je pro ně velice důležitý. Můžeme tedy při jejich oddělování postupovat pomalu. Například při procházce se rodiče se svými dětmi mohou na krátký čas rozdělit a při následném setkání doma si vyprávět kudy kdo šel. Nebo může jedno dítě zůstat doma s maminkou vařit a druhé odjet s tatínkem na nákup. Těchto možností je mnoho, můžeme k tomu využívat běžné situace, se kterými se setkáváme každý den. To samé platí i v mateřské

2. VÝCHOVA DVOJČAT

škole *“Zpočátku je rozhodně dobré nechat je u sebe, i když je to pro učitelku náročnější situace. Je dobré nabízet jim různé činnosti, ale když je odmítají, nechat je hrát si opodál”*, říká Vítková Rulíková (2008). Násilné rozdělení při různých činnostech by pro děti mohlo být traumatizující. Většina dvojčat postupem času sama začne komunikovat s ostatními dětmi.

Z počátku se v mateřské škole může objevit problém zvaný Řeč dvojčat, které nikdo nerozumí. Tato řeč není vada, je to pouze naučené dorozumívání, které mají děti od kojeneckého věku. Nemají potřebu řeč zlepšovat, dokud se nesetkají s problémem, že jim ostatní děti ve třídě nerozumí. V tu chvíli sami začnou řeč měnit. (Kramulová, 2010)

2.2. Výchova dvouvaječných dvojčat

Výchova dvouvaječných dvojčat je o něco jednodušší. Děti jsou si podobné jako ostatní sourozenci, a tak mizí problém s vlastní identitou. Ovšem problémy s oblékáním a ostatními činnostmi, které matku čekají vždy dvakrát zůstávají. Dvouvaječná dvojčata na sobě mohou být také dost závislá. Přispívá k tomu fakt, že celých 9 měsíců spolu vyrůstala v matčině břiše a následně spolu trávila veškerý svůj čas od narození nejčastěji až do konce základní školy. Až při vstupu na střední školu se jejich cesty mohou rozdělit. Samozřejmě záleží na osobnosti dětí a pohlaví sourozenců. Bližší vztah mezi sebou budou mít sourozenci stejného pohlaví. Dvojčata s odlišným pohlavím si tak blízká většinou nejsou. Je to z toho důvodu, že mají odlišné zájmy, hračky a baví je jiné činnosti. Na povaze dvojčat se také podílí to, zda se narodila jako A (první) anebo jako B (druhá). Děti narozené první jsou více průbojnější, silnější, dominantnější a jsou vůdčím sourozencem v páru dvojčat. Zatím co děti narozené druhé jsou slabší, na sourozenci jsou více závislá a nechávají se svým sourozencem vést. (Rulíková, 2008)

U dvouvaječných dvojčat je také velice důležité se snažit z dětí vychovat samostatné jedince. Sourozenci již na sobě nemusí být tolik závislí, ale přesto mají rodiče tendence jim volný čas organizovat společně. S přibývajícím věkem je dobré děti podporovat k vyhledávání vlastních zájmových činností. Stačí dětem dát možnost výběru z několika zájmových kroužků a nechat jim svobodu ve výběru. Ve chvíli, kdy se budou oba sourozenci zajímat o stejnou činnost určitě jim v tom nesmíme bránit. Je důležité, aby sami měli na výběr a jak se rozhodnou už je pouze na nich.

Dalším způsobem, jak můžeme děti podporovat v osamostatnění, je povzbuzování při hledání si vlastních kamarádů. Sourozenecký vztah, který mezi sebou dvojčata mají, je

2. VÝCHOVA DVOJČAT

důležité zachovat, ale každé dítě si může najít ve škole svého kamaráda, se kterým si bude rozumět. Tyto vytvořené vztahy by rodiče mohli podporovat například vzájemným navštěvováním nebo navštěvováním stejných kroužků. (Rulíková, 2009)

3. VZTAHY

Vztah mezi dvojčaty je velice jedinečný. Mají k sobě blíže než jiní sourozenci, protože vše zažívají spolu. První kroky, vstup do mateřské školy, vstup na základní školu a tak dále. Objevují se ale také častější hádky, pošťuchování a soutěžení mezi sebou. Narození dvojčat může ovlivnit vztahy v rodině. Tato změna je velice náročná pro staršího sourozence, který měl dosud rodiče pouze pro sebe a teď se o ně musí dělit. Tomuto tématu se budu věnovat v následujících kapitolách.

3.1. Vztahy mezi dvojčaty

Rivalita mezi dvojčaty bývá častější než mezi běžnými sourozenci. Děti bojují o pozornost matky, protože ji nikdy neměly pouze sami pro sebe. Toto pošťuchování je mezi stejně starými dětmi nebezpečnější než mezi sourozenci s věkovým rozdílem. Dvojčata mají stejnou sílu, a tak hrozí větší nebezpečí úrazu. (Rulíková, 2008)

Kromě rivality mají mezi sebou dvojčata také velmi silné citové pouto, které u jiných sourozenců nenajdete. Toto pouto u nich ve většině případů přetrvává až do dospělosti, i když se jejich cesty mohou rozdělit. Jsou si nejlepšími kamarády a zvládají společně všechny překážky. (Rulíková, 2009)

Jak jsou vztahy mezi dvojčaty jedinečné zkoumala americká psychologka Segalová (2009), která sama pochází z dvojčat. Profesorka působí na Minnesotské univerzitě, kde se věnovala studii dvojčat, která vyrůstala odděleně. Na toto téma napsala také knihu. *Nedělitelná dvěma*. V této knize píše o dvanácti konkrétních párech dvojčat a jejich neuvěřitelných osudech. Ukazuje nám, že i přes oddělení děti v nízkém věku jejich blízký vztah nemizí a při následném shledání v dospělosti je silné citové pouto obnoveno. Dalším zajímavým faktem, který nám autorka v knize ukazuje je, že i přes odlišný způsob výchovy jsou jejich zájmy a chování velice podobné. To dokazují rozhovory, pozorování a příběhy dvojčat.

3.2. Vztahy v rodině

Vztahy v rodině se mohou při nástupu dětí do mateřské školky zhoršit. Tento fenomén může nastat jak u dvojčat, tak u jednotlivců. Dítě se stává samostatnější a rodiče se s touto novou skutečností musí smířit. Další problém nastává, když se liší pravidla v rodině a pravidla nastavená ve třídě. Dítě si může odnést z MŠ chování starších dětí, které se snaží napodobit. To ovšem v rodině může být problém. Mezitím co je toto chování ve školce tolerováno doma už ne. Je dobré se sejít s paní učitelkou a společně tento problém vyřešit.

3. VZTAHY

Paní učitelka může některá pravidla ve třídě upravit a rodiče taktéž. Ve chvíli, kdy budou v obou prostředích pravidla podobná, zvládne se rodina lépe vyhnout konfliktům. (Koťátková, 2014, str. 33-34)

Další problémy mohou přijít v partnerském vztahu. Nedostatek spánku a málo společně stráveného času dokáže vyvolávat konflikty. Proto je dobré spolu komunikovat, snažit se si porozumět, sdílet vzájemné uznání. Je zapotřebí trávit čas společně i bez dětí. To lze například večer, když už děti spí. (Cooper, Hymas, 2013)

3.2.1. Vztahy mezi dvojčaty a starším sourozencem

Narození dvojčat je pro staršího sourozence velká změna. Najednou nemá pozornost rodičů, na kterou byl zvyklý. Matka má spoustu práce s novorozeněty a starší sourozenec se musí stát samostatnějším. Je dobré proto starší dítě na tuto novou realitu připravit s předstihem, ještě před narozením jeho nových sourozenců. V době před porodem by maminka měla dítěti vysvětlit, že s malými dětmi je hodně práce a chod rodiny se může poněkud změnit. Proto je dobré starší děti zapojit do přípravy na příchod miminka, aby měly pocit, že se podílejí na rozhodnutích, která se v rodině dějí a nejsou tak odstrčeni. Tyto činnosti mohou být velice jednoduché, jako například podání ručníku při koupání novorozenců nebo podržení lahvičky při krmení. Všechny tyto úkoly ale budou dítě bavit a ono si tak bude připadat důležité a zapojené.

Rodiče by si měli vymezit určitý čas, při kterém se budou věnovat pouze staršímu dítěti, bez toho, aniž by je novorozenci rušili. Tento čas mohou využít na krátkou procházku, nákup nebo jinou činnost, kterou má dítě rádo. Tyto společně strávené chvíle by měly zabránit tomu, aby se dítě cítilo odstrčeně a nechtěně.

Další komplikované vztahy mohou nastat, pokud se do rodiny s dvojčaty narodí mladší sourozenec. Tato změna je pro starší sourozence – dvojčata o něco jednodušší, jsou zvyklá dělit se o rodiče. Problémy se mohou objevit ve chvíli, kdy starší dvojčata tvoří tým, do kterého mladšího sourozence nechtějí vzít a ono si tak připadá odstrkované. Také se musí potýkat s neustálou pozorností věnovanou dvojčatům, která přichází od jejich okolí. V tomto vztahu je také velice důležité pohlaví dvojčat. Když jsou dvojčata holka a kluk, je situace jednodušší, protože mladší sourozenec si najde cestu k dvojčeti stejného pohlaví, ale když je mladší sourozenec odlišného pohlaví než straší dvojčata, je jeho zařazení o to náročnější. (Rulíková, 2003)

3. VZTAHY

3.2.2. Vztahy mezi dvojčaty a rodiči

Při výchově dvojčat se matce může stát, že ke každému dítěti bude cítit něco jiného. Jedno z dětí tak může nevědomky upřednostňovat. Tato situace může nastat již po porodu, kdy jedno ze sourozenců má zdravotní problémy, nebo je jedno dítě propuštěné z nemocnice dříve a druhé zůstává v inkubátoru či na jednotce intenzivní péče. Tento problém nemusí nastat ihned po porodu, ale i v průběhu výchovy. Příčinou může být rozdílná povaha dvojčat.

Je ovšem zapotřebí, aby se rodiče vyvarovali situaci, že při snaze neupřednostňovat žádné z dětí, začnou brát dvojčata jako jednu osobu. Sourozenci pak dostávají stejné pochvaly a tresty i přes to, že jsou šikovni každý na něco jiného. Konflikty či rozpory také nemusejí způsobovat oba. Velký pozor by si měli rodiče dát hlavně při udělování následných trestů. Ty by měly být uděleny pouze dítěti, které se něčím provinilo.

Je důležité, aby děti věděly, že jejich rodiče je vidí jako odlišné osoby se svými klady i zápory. (Rulíková, 2009)

4. VSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Vstup do mateřské školy je pro dvojčata i pro jejich rodiče velký krok. Rodiče poprvé svěřují svého potomka do rukou jiného dospělého na delší časový úsek. Dítě se objevuje v kolektivu nových spolužáků a postupně se do něho snaží zařadit.

S nástupem do mateřské školy přichází důležité rozhodování. Nejprve musí rodič rozhodnout do jakého zařízení své dítě zapíše. Tento výběr ovlivňuje mnoho faktorů. Vzdálenost MŠ od bydliště, přístup k dětem, způsob organizace samotných tříd, zda jsou třídy heterogenní nebo homogenní, a mnoho dalšího. Tato problematika bude podrobněji rozebrána v následující podkapitole. Další rozhodnutí, které čeká rodiče dvojčat je, zda umístit sourozence do stejné třídy nebo každého do jiné. Společná školní docházka má své výhody i nevýhody. K tomu přispívají i různé přístupy učitelů k dvojčatům, k jejich výchově a vzdělávání.

4.1. Volba mateřské školy

Při volbě mateřské školy záleží na mnoha kritériích, proto by se měli rodiče k tomuto rozhodnutí postavit zodpovědně a o daných zařízeních se dobře informovat. To je množné například z webových stránek mateřské školy, které by měly být přehledné a měly by návštěvníky informovat o chodu zařízení, zaměstnancích či akcích, které má MŠ naplánované v průběhu školního roku. Někteří rodiče se také mohou rozhodnout na základě doporučení svých známých.

Mezi hlavní faktory při výběru MŠ patří poloha zařízení. Pro rodiče je důležité, zda je MŠ v blízkosti jejich bydliště nebo třeba místa, kde pracují. Také by se měli zajímat o kvalitu mateřské školy a její školní vzdělávací program. Mnoho rodičů vyhledává školky, které nabízejí velký výběr zájmových kroužků. Kořátková (2014) však uvádí, že zájmové kroužky se po mnohaletém experimentování moc neosvědčily. Narušují dětské soužití a postupem času musejí být děti do aktivit nuceny. (Kořátková, 2014, str. 79–82),

4.2. Zařazení dvojčat do jedné třídy nebo do různých?

Mnoho rodičů umísťuje dvojčata automaticky do jedné třídy, aniž by se vůbec zamysleli nad výhodami, nebo nevýhodami oddělené předškolní docházky. O tom, že by děti nemusely chodit do stejné třídy, začínají uvažovat až při vstupu na základní školu. V tomto věku se již sourozenci začínají odlišovat a chtějí být samostatnými jedinci. V tuto dobu jsou děti ale zvyklé na to, být spolu v jedné třídě. Strávily takto 3 roky v mateřské škole, a proto pro ně odloučení při vstupu na základní školu může být problém. Bylo by lepší

4. VSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

tedy dát dvojčata do odlišných tříd již při nástupu do mateřské školy?

Toto rozhodnutí sebou ovšem přináší mnoho výhod i nevýhod. Pro rodiče je jistě jednodušší, pokud děti navštěvují jednu třídu. Rodiče komunikují s jednou paní učitelkou. Obě děti plní stejné aktivity a jezdí na stejné výlety. Pro dvojčata je tato varianta také jednodušší. Nastupují do nového prostředí se sourozencem, a tak se vyhnou tomu, být v novém prostředí samy. Nevýhodou však je, že učitel má problém děti rozeznat a často se neubrání srovnávání, které je pro sourozence velmi nepříjemné. Může se stát, že i děti ve třídě budou brát dvojčata jako jeden subjekt. Je pro ně těžké je rozlišovat, když jsou si tolik podobní.

Rozdělení dětí do dvou tříd přináší spoustu výhod. Děti se naučí pracovat samostatně a samy za sebe zodpovídat. Nehrozí srovnávání od učitelů a následný přestup do základní školy odděleně jim nebude činit žádný problém. Dvojčata se naučí si navzájem předávat zážitky a navzájem si svoji přítomnost budou více užívat. Pokud by rodiče časem zjistili, že jim tato alternativa nevyhovuje (z časových důvodů nebo dvojčatům činí problém být jedno bez druhého), je možnost děti převést do jedné třídy a vybrat si tu učitelku, o které si myslí, že má lepší přístup. (Rulíková, 2008)

Nad možností vzdělávání dětí odděleně by se rodiče měli zamyslet vy chvíli, kdy na svých dětech pozorují určité příznaky. Těmi mohou být neustálé porovnávání podřývajících sebevědomí jednoho z dvojčat, výrazné rozdíly ve schopnostech dvojčat, závislost nebo dominance nad sourozencem nebo také neschopnost dětí vycházet s vrstevníky samostatně. Rozhodnutí, zda děti nakonec rozdělit je velice individuální, nejvíce záleží na povaze sourozenců, a to jak by odloučení snesli. O tom můžou rozhodnout pouze jejich rodiče, protože ti je znají ze všech nejlépe a umí si představit, zda by to jejich dětem prospělo nebo spíš naopak. Zde se ale setkáváme také s jistými nevýhodami, které plynou hlavně pro rodiče. Všechny povinnosti okolo školky je budou čekat dvakrát v různých časech. V případě, že by děti chodily dokonce do jiné MŠ, bylo by to ještě komplikovanější. Problém může také nastat, pokud se sejdou besídky dětí ve stejný den nebo prázdniny bude mít každá školka v odlišném termínu. V tu chvíli to pro rodiče znamená více plánování a organizování. (Rulíková, 2011 - Průvodce učitele dvojčat)

Pokud se rodiče rozhodnou pro navštěvování jedné třídy, je dobré děti podporovat v odlišných zájmech, které mají. Každé dvojčete má nadání pro něco jiného a je jedno, zda jsou to dvojčata jednovaječná nebo dvojevaječná. Když rodiče děti zapíší například do

4. VSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

odlišných zájmových kroužků, napomůže to k tomu, aby spolužáci nebrali sourozence jako jeden subjekt. Samostatnost a individualitu můžeme u dětí také podporovat ve chvíli, kdy je jedno z dětí nemocné. Nemocnému sourozenci se může maminka věnovat více, aniž by to druhé zanedbávala. Zdravý sourozenec mezitím chodí dále do školky. Tato varianta může být ze začátku pro děti i rodiče náročná, ale určitě se vyplatí vytrvat a dětem vše vysvětlit. Na konci dne si dvojčata mohou vyprávět své zážitky. (Kramulová, 2010)

K potřebě rozdělení dvojčat nemusí nastat pouze z iniciativy rodičů. Může se stát, že na doporučení paní učitelky a poradenských psychologů je navrhnout jednomu z dvojčat odklad, mezitím co druhé už je zralé na nástup do školy. V tu chvíli mají rodiče před sebou velice těžkou volbu. Musí se rozhodnout, zda nechat obě děti další rok v mateřské škole nebo je rozdělit. Při rozdělení sourozenců hrozí, že dvojče, které nastoupí do školy o rok déle bude vystavené posměchu od sourozence nebo spolužáků. Obecně správná odpověď, která by byla řešením pro všechna dvojčata s tímto problémem neexistuje. Nejlepší je rozhodovat se individuálně podle toho, jaká dvojčata jsou, jak jsou na sobě závislá nebo jak moc silné pouto mezi sebou mají. Sedláková a Rulíková v článku *Dvojčata – do jedné třídy, nebo každé zvlášť?* (2005) uvádějí následující pohled na problematiku rozhodnutí *“Pokud dokážou určit, jaké vztahy mezi dvojčaty panují, mohou rodiče i učitelé dětem vhodně pomáhat a podporovat je v plném rozvinutí jejich schopností”*. (Rulíková a Sedláková, 2005)

Pokud rodiče opravdu obě varianty zvažují, může jim k definitivnímu rozhodnutí pomoci přečíst si odborný článek od Pat Preedy. Tato anglická spisovatelka rozděluje děti z vícečetných porodů na tři kategorie. První kategorie je *„Extrémně individuální“*, toto dítě se svým sourozencem netráví čas, hledá si své kamarády. Bývá extrémně soutěživé, odmítá nosit stejné oblečení, může mít až odpor ke svému dvojčeti. Další kategorií je *„Zdravě závislé“*. To je dítě, které má své vlastní i společné přátele. Tráví rádo svůj čas se sourozencem i bez něho. Nesoutěží spolu, rozvíjejí svou vlastní identitu. Poslední kategorií je *„Úzce vázané“*. Do této skupiny patří děti, které jsou na sobě závislé, mají problém při odloučení. Oblékají se a chovají se stejně, nemají žádné individuální kamarády. Učitelé i rodiče by dvojčata měli znát dostatečně dobře na to, aby je uměli do těchto kategorií zařadit. V tu chvíli jsou schopni vhodně pomáhat a podporovat je v jejich schopnostech. (Chappel, 2016)

4.3. Přístup učitele

Učitel v mateřské škole má odlišnou práci od učitelů vyšších stupňů. Jeho úkolem je působit a vzdělávat tak, aby schopnosti, dovednosti a vědomosti byly rozvíjeny v širokém

4. VSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

rozsahu jejich možností. To uvádí Koťátková & Průcha (2013) ve své učebnici pro střední a vyšší odborné školy. Od učitele se očekává dostatečné vzdělání v oboru předškolní pedagogika. Kde se bude učit rozvíjet v osobnostních, sociálních i tvořivých dovednostech, které dále využije v celé své učitelské praxi, a to převážně při tvoření obsahu práce pro děti. Ve svých činnostech by měl učitel zvládnout vybrat vhodné metody a cíle. Dále by měl také umět výuku upravit podle věkového uspořádání třídy a jednotlivých individuálních potřeb dětí tak, aby pro ně byly připravené činnosti atraktivní.

Učitel by měl mít s dětmi pozitivní a otevřený vztah ve, kterém se dítě bude cítit bezpečně. Důležité je také klima třídy a vztahy mezi dětmi, které může učitel svým jednáním ovlivňovat. Dále by měl být schopen reálně reflektovat svoji práci a působení v mateřské škole. Učitel je klíčový ve vzdělávání dětí a jejich adaptaci při vstupu do mateřské školy, takže kromě rozhodnutí, zda dvojčata dáme do jedné nebo do dvou tříd také velmi záleží na schopnostech učitele. V přístupu ke dvojčatům by se ve třídě měl vyvarovat několika věcem. První je oslovení. I když je někdy těžké je od sebe rozpoznat, nikdy by je učitel neměl oslovovat “dvojčata” nebo “dvojičky”. Každé dítě má své jméno, a to by se mělo používat. Dále by měl učitel dvojčata podporovat v hledání nových kamarádů a zařazování se do kolektivu, i když ze začátku si mohou sourozenci hrát pouze mezi sebou, postupem času se začnou seznamovat s ostatními. A my jim v tom můžeme pomoci. Nikdy by je učitel neměl vzájemně porovnávat a posuzovat. (Koťátková, Průcha, 2013, str. 60–65)

Jak dvojčata podporovat v dosažení individuálního myšlení také uvádí Preedy. Ta tyto zjištění uvedla v několika bodech:

- Při komunikaci s dítětem udržujte oční kontakt, sourozencům to pomůže uvědomit si, že mluvíte pouze na jedno z nich
- Před začátkem komunikace dvojče oslovte jménem, pomůže to při jeho soustředění na vás a nevznikne nedorozumění na koho vlastně mluvíte
- Dávejte si pozor, aby za sebe dvojčata nevyřizovala problémy. Mělo by vždy mluvit každé za sebe.
- K bližšímu kontaktu s dítětem vám může pomoci hra, při které se dítě dokáže uvolnit a nenásilným způsobem rozvést komunikaci, které se může v běžných situacích vyhýbat.

Těchto několik jednoduchých rad může ulehčit někdy nelehkou práci s dvojčaty (Sedláková & Rulíková, 2005)

5. STUDIE O DVOJČATECH

V této poslední kapitole bych ráda zmínila studie, které jsou již zpracované na téma dvojčata a problematiku s nimi spojenou. Věnují se oblastem, které by se do této bakalářské práce již nevešly, ale jsou neméně důležité a zajímavé.

Sourozenecký vztah identických dvojčat v průběhu života

Diplomová práce Bc. Veroniky Stráníkové (2016) se zabývá poutem, který mezi sebou dvojčata mají. Tento vztah, ať už u jednovaječných nebo dvojvaječných dvojčat je velice jedinečný. Dvojčata jsou mezi sebou hluboce propojená a vzájemně jsou na sebe fixovaná. Studie je také specifická výběrem výzkumného souboru, kterým se stala identická dvojčata ve věku 65-75 let. Dalším kritériem bylo, aby se rozhovoru mohla zúčastnit obě dvojčata, která spolu v dětství sdílela společnou domácnost. Nakonec tyto kritéria splnily 4 páry, 2 páry mužského pohlaví a 2 páry pohlaví ženského. V rozhovorech se tedy můžeme dozvědět, jak na svoji výchovu a vztahy mezi sebou pohlíží dospělí lidé obou pohlaví. Z výzkumu dále zjistíme, že dvojčata je velice těžké od sebe rozeznat, a proto jsou brána jako jeden celek, a to od okolí i od rodiny. Mají však odlišné povahové vlastnosti, liší se také ve svých schopnostech. V průběhu života se mimo jiné setkávají s tím, že na ně jejich okolí žárlí, protože by chtěli mít obdobný celoživotní vztah, jaký mezi sebou sourozenci mají. S tímto se neseťkávají pouze u svých přátel nebo vrstevníků, ale i u svých partnerů. Dále autorka zjistila, že u všech párů dvojčat se vyskytuje telepatie ve formě doplňování vět, stejného oblékání nebo telefonování ve stejný čas dvojčeti.

Identická dvojčata v jedné školní třídě

Bc. Klára Gelnarová (2013) se ve své diplomové práci zabývá oddělenou školní docházkou na základní škole. Věnuje se oběma možnostem, kterými jsou navštěvování společné třídy nebo navštěvování třídy rozdílné. Snaží se zde ujasnit základní výhody, nevýhody a obecně informovat o obou variantách. Výzkumným souborem se staly čtyři páry jednovaječných identických dvojčat ve věku od 18 do 30 let. Dalším kritériem bylo, aby dvojčata navštěvovala stejnou třídu po celou dobu docházky na základní škole, a aby byli ochotni odpovědět na otázky oba sourozenci. Rozhovorů se zúčastnily dva páry mužských a dva páry ženských dvojčat. Díky rozhovorům, které se uskutečnily se můžeme dočíst, že rodiče se snažili k dvojčatům přistupovat spravedlivě a nezvýhodňovat ani jedno z nich. Učitelé měli problém dvojčata od sebe rozeznat a to způsobilo, že je brali jako jeden subjekt. Do kolektivu ve třídě se při společné docházce zařadily lépe než jako jednotlivci, protože

5. STUDIE O DVOJČATECH

byly pro skupinu dětí zajímavějšími. Při otázce, jakým způsobem se děti připravovaly na své školní povinnosti, se odpovědi sourozenců lišily. Některé se připravovaly společně za pomoci rodičů a jiné samostatně bez rodičů. Jako poslední informaci autorka uvádí, že dvojčata na společnou docházku nahlíží pozitivně a všechnen čas, který strávily spolu jim prohloubil jejich vztah.

Výchova dvojčat v předškolním věku

Vladimíra Borovcová (2011) se ve své bakalářské práci věnuje výchově dvojčat v předškolním věku. Zajímá se o odlišnosti sourozenců, jejich nástup a následnou adaptaci v mateřské škole. Jejím výzkumným souborem se stala dvojčata z 8 mateřských škol v Mladé Boleslavi, která byla různého věku od 3 do 7 let. Díky dotazníkům a rozhovorům s učitelkami se autorka dozvěděla, že dvojčata adaptaci v MŠ zvládla lépe než jednotlivci, protože se mohla navzájem podporovat. Ze začátku si hrála pouze spolu, ale v průběhu dopoledne si každý našel svého kamaráda a zapojil se do kolektivu. Paní učitelky nepřistupovaly k sourozencům nijak odlišně než k ostatním dětem. Snažily se podpořit jejich individualitu a braly je jako samostatné jedince.

5. STUDIE O DVOJČATECH

6. SHRnutí

Dvojčata jsou stále velice často brána jako jeden subjekt se stejnými zájmy a stejným nadáním. V dnešní době ale už máme mnoho výzkumů, knížek a poraden, ve kterých si můžeme přečíst, jak správně ke dvojčatům přistupovat jako rodič nebo učitel.

Výchova dvojčat z pohledu rodiče, by měla být hodně zaměřená na individuální vývoj jedince. Pochvaly i kárání by měly být směřované na konkrétní dítě. Rodiče by se měli také vyvarovat porovnávání, které ve dvojčatech utváří větší rivalitu a žárlivost. Měli by dát dětem prostor v rozhodování se při oblékání, možnost zvolit si co si daný den chtějí vzít na sebe. Snažit se je podporovat v jejich zájmech, a to i v případě, že jsou odlišné a pro rodiče to znamená vyzvedávat děti z jiných kroužků. Při úmyslném rozdělování dvojčat však musí být rodiče i učitelka velice opatrní. Některým sourozencům to může pomoci lépe se zařadit do kolektivu nebo se naučit samostatnosti jiné to může traumatizovat. Všechna rozhodnutí by měli rodiče dělat podle toho, co si myslí, že bude pro jejich děti nejlepší.

Problém v rodině se může objevit, pokud již dvojčata mají staršího sourozence. Pro něho je velice těžké smířit se s tím, že má najednou dva další sourozence a k nim se upíná veškerá pozornost. V tu chvíli je dobré najít si aktivitu, kterou bude rodič dělat pouze se starším sourozencem a dvojčata je u toho nebudou nijak rušit. Při narození dalšího dítěte do rodiny, ve které již dvojčata žijí je situace mnohem jednodušší. Sourozenci jsou zvyklí, že nemají pozornost pouze pro sebe. Můžou však mladšího sourozence odstrkovat a nepřijmout ho mezi sebe. S tím rodiče musejí počítat a snažit se děti sdružovat.

Při nástupu do mateřské školy se musí rodiče rozhodnout, zda dají děti do stejné třídy nebo každé do jiné. Obě varianty mají své značné výhody i nevýhody. Záleží na dětech a jejich připravenosti na mateřskou školu a také na tom, jak moc jsou na sobě závislé. Také velice záleží na paní učitelce, se kterou se ve třídě potkají. Ta může jejich zařazení do kolektivu usnadnit. Může je také podporovat v individuálním rozvoji a děti na sobě nebudou závislé i přes rozhodnutí, že spolu budou chodit do třídy.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V praktické části mé bakalářské práce jsem se věnovala převážně rozhovorům s rodiči a učitelkami dvojčat. Dále jsem také pozorovala chování dvojčat ve třídě, vztahy mezi nimi a jejich zařazení do kolektivu. Informace z tohoto šetření jsem zpracovala v dalších kapitolách. V těch jsem se věnovala cíli výzkumu, výzkumným otázkám, charakteristice výzkumného vzorku, výzkumným metodám, sběru dat a jejich zpracování, konečným výsledkům výzkumu a celkovému shrnutí mé praktické části.

1.1. Cíle výzkumu

Mým hlavním cílem bylo zjistit jaké možnosti vzdělávání mají dvojčata v mateřské škole, zda je pro ně lepší navštěvování jedné třídy nebo oddělená docházka již od předškolního věku.

Konkrétní cíle praktické část:

- Zkoumat jaké jsou možnosti vzdělávání v mateřských školách pro dvojčata.
- Navrhnout jaká z možností vzdělávání je pro dvojčata přínosnější.

1.2. Výzkumné otázky

Nejprve jsem musela sehnat dvojčata, která navštěvují stejnou třídu v mateřské škole a následně dvojčata, která navštěvují odlišnou třídu a jejich vzdělávání porovnat. Zajímal mě názor rodičů těchto dětí na daný typ způsobu vzdělání. Tím vznikla

1. výzkumná otázka: *Jaký typ způsobu vzdělání preferují rodiče?*

S rodiči těchto dvojčat a jejich učitelkami v mateřské škole jsem provedla rozhovor a snažila jsem se zjistit z jakého důvodu si daný typ výchovy vybrali.

2. výzkumná otázka: *Jaké jsou důvody rodičů pro daný typ výchovy?*

Během rozhovoru jsem měla připravené otevřené otázky, jejichž cílem bylo zjistit jaké informace rodiče o dané problematice mají a co je ovlivnilo při jejich volbě.

3. výzkumná otázka: *Co ovlivňuje volbu rodičů pro daný typ výchovy?*

Za pomoci pozorování jsem se snažila zjistit, jaké vztahy mezi sebou sourozenci, kteří navštěvují jednu třídu mají, jak moc jsou na sobě závislí, jak se zapojují do kolektivu

1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

nebo zda mají odlišné či společné kamarády.

4. výzkumná otázka: *Jaké jsou vztahy mezi dvojčaty v jedné třídě?*

Problematiku této výzkumné otázky jsem zjišťovala za pomoci rozhovorů s učitelkami a rodiči. Snažila jsem se zjistit, zda si děti po návratu ze školky předávají nové zkušenosti a zážitky, a zda ustoupila jejich rivalita a žárlivost.

5. výzkumná otázka: *Jaké jsou vztahy mezi dvojčaty v různých vzdělávacích zařízeních?*

1.3. Výzkumný vzorek

K mému výzkumu se mi podařilo sehnat rodiče a učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou nebo odlišnou třídu v mateřské škole. Snažila jsem se vždy provést rozhovor s rodiči, kteří mají děti ve věku 3-6 let a učitelkami, které jejich děti učí. Celkem jsem provedla rozhovory se třemi maminkami a čtyřmi učitelkami. Součástí mého výzkumu je pět párů dvojčat, přičemž dva páry dvojčat navštěvují stejnou třídu a tři páry dvojčat třídu odlišnou.

Respondenty jsem sehnala za pomoci kamarádek, které již v mateřské škole pracují a dvojčata ve třídě měly. Dále jsem se o pomoc obrátila na několik facebookových skupin. Jenou z nich byla skupina pro rodiče *“Dvojčata a vícččata Morava”* a další pro učitelky *“Učitelky MŠ sobě”*, ve kterých mi na můj příspěvek odpověděli další respondenti ochotní se mnou udělat rozhovor.

Pro upřesnění vzájemné návaznosti zkoumaných respondentů je zde blíže popíšu:

1. A.B. a M.B. jsou jednovaječné holčičky. Jsou jim 3 roky a mají staršího bratra. Prvním rokem chodí do homogenní třídy k paní učitelce Š.V., která byla ochotná se mnou provést rozhovor. Dále jsem se spojila s jejich maminkou M.B., která se mnou rozhovor také provedla.
2. A.S. a S.S. jsou dvojvaječné holčičky, kterým je 5 let a příští rok nastoupí na základní školu. K paní učitelce J.T., která se mnou rozhovor také udělala, chodí do třídy prvním rokem. I maminka holek B.S. byla ochotná si o jejich výchově se mnou popovídat, a tak proběhl rozhovor i s ní.
3. M.R. je maminka dvouvaječných dvojčat, která již navštěvují 8. třídu na základní škole. Spojila jsem se ní pomocí facebookové skupiny. Maminka se rozhodla, že holky budou navštěvovat odlišnou třídu již v předškolním věku. Bohužel nebylo možné se spojit s učitelkami, které měly děvčata v mateřské škole.
4. Posledními respondenty, kteří se mnou provedli rozhovor byla paní učitelka I.D. a paní

1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

učitelka Z.N., které se obě setkaly s dvojčaty, která musela být ve školce rozdělena ze zdravotních důvodů. V tomto případě bylo těžké se potkat s rodiči dětí, pro které je toto téma velice citlivé a nechtěli o něm hovořit.

1.4. Metodika výzkumu

Ke svému výzkumu jsem využila metodu kvalitativního výzkumu, protože pro mne bylo důležité pečlivě zaznamenat odpovědi a zkušenosti jednotlivých respondentů. Švec (2009) uvádí, že kvalitativní výzkum je vybírán výzkumníky ve chvíli, kdy se zajímají o kvalitu edukačních činností, vztahů a situací a o jejich celkový obraz.

Hendl (2005) popisuje typický postup při výběru kvalitativního výzkumu. Výzkumník si na začátku výzkumu vybírá téma a určuje základní výzkumné otázky. Otázky nejsou po celý výzkum pevně dané, můžeme je v průběhu různě modifikovat nebo doplňovat podle potřeby. Dále si stanovuje své výzkumné hypotézy, které na konci výzkumu porovnává s ověřenými fakty. V průběhu práce výzkumník vyhledává a analyzuje dostupné informace, pracuje s lidmi, provádí rozhovory a pozorování. Svoje závěry může následně probrat se svými respondenty a jejich názory zohlednit ve výsledné zprávě.

Švaříček a Šedřová (2014) ve své publikaci uvádí, že kvalitativní výzkum lze definovat podle několika oblastí. Jednou z nich je definice podle metody usuzování, která je založená na indukci. *“Závěr obsahuje informaci, která přesahuje informace ve východisku”* (Švaříček a Šedřová, 2014) To znamená, že jsme schopni z induktivních závěrů, přesáhnout informace získané v datech.

Další oblastí je definice typů dat. V kvalitativním výzkumu můžeme použít tři typy dat: data z rozhovorů, data z pozorování a data z dokumentů. Jedná se tedy o nenumerické šetření.

Poslední oblastí je definice podle způsobu analýzy dat, které mohou probíhat v mnoha formách a jsou pro tento výzkum velice specifické.

1.5. Sběr dat a jejich zpracování

V následujících dvou podkapitolách uvedu metodu sběru dat, kterou jsem ve své práci použila. Dále zde upřesním metodu zpracování dat a jednoduše popíšu postup, díky kterému jsem mohla s daty dále pracovat.

1.5.1. Metoda sběru dat

Ke svému výzkumu jsem využila metodu rozhovoru a metodu pozorování, která

1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

sloužila jako metoda doplňková. Švec (2009) uvádí, že rozhovor je základní metoda *“Slouží k navázání a k udržení kontaktu s aktéry, přináší množství údajů, umožňuje kategorizovat, a to v termínech aktérů.”* (Švec, 2009, s. 213.)

Před začátkem každého rozhovoru, jsem se snažila respondenty trochu poznat rychlým představením sebe a mého výzkumu. Myslím si, že nám to před samotným rozhovorem pomohlo uvolnit atmosféru. Dále jsem participantům oznámila, jak dlouho přibližně bude rozhovor trvat a jakých oblastí se v rozhovoru dotkneme. Ujistila jsem je, že pokud jim bude některá z otázek nepříjemná, nebo na ni nebudou chtít odpovědět či odpověď ani nebudou znát, není to žádný problém.

1.5.2 Metoda zpracování dat

Získaná data byla zpracována technikou otevřeného kódování, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Analyzovaný text rozdělíme na jednotky a každé vzniklé jednotce přidělíme nějaký kód. Z těchto kódů následně vytvoříme kategorie, které sloučí společné kódy do několika skupin s celistvým názvem.

Těm se dále věnujeme v závěrečné zprávě o získaných datech. (Švaříček & Šedřová, 2014)

1.5.3. Postup sběru dat a jejich zpracování

Prvním krokem bylo najít jednotlivé respondenty, kteří splňovali kritéria výzkumu. Následně jsem si s nimi domluvila schůzku a provedla s nimi rozhovor. Otázky jsem měla předem připravené. Jednalo se o polostrukturovaný rozhovor. Snažila jsem se otázky mít co nejvíce otevřené tak, aby dávaly respondentům prostor k obsáhlejšími odpovědím. K rozhovorům jsem měla připravené dvě varianty. Jiné otázky byly pro paní učitelky a jiné zase pro rodiče dětí. Samotný rozhovor byl rozdělený do čtyř okruhů, které pod sebou měly čtyři otázky. Okruhy se věnovaly tématu adaptace v MŠ, chování sourozenců v kolektivu, odlišný přístup k dvojčatům při vzdělání, názor na vzdělání v ZŠ, způsob výchovy rodičů a rozdíly mezi sourozenci. V rozhovoru jsem se doptávala na informace, které v průběhu sami vyvstaly a byly pro můj výzkum zajímavé. Místo, na kterém jsem se s participanty scházela si vybrali sami tak, aby pro ně bylo příjemné. Průměrná doba rozhovoru byla okolo 20 minut. Nejkratší rozhovor trval 10 minut, záleželo na obsáhlosti odpovědí. Všechny rozhovory jsem si nahrávala, abych s nimi mohla dále pracovat. Ke svému výzkumu jsem dále použila metodu pozorování, kterou jsem využila u dvou párů dvojčat, navštěvujících společně jednu třídu. K pozorování jsem měla k dispozici pozorovací arch. Ten obsahoval dvě základní

1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

témata: iniciativa a sociální dovednost. Každé téma obsahovalo několik oblastí, které jsem v průběhu návštěvy MŠ sledovala. Tyto oblasti byly rozdělené do pěti úrovní a mým úkolem bylo pouze určit úroveň každého dítěte.

Po dokončení všech rozhovorů, jsem si každý nahraný soubor přehrála a doslovně přepsala. Z přepsaných textů jsem vytvořila dva soubory. Rozhovory s učitelkami a rozhovory s rodiči. Ty jsem následně vložila do programu ATLAS.ti, ve kterém jsem texty kódovala. Z každé otázky jsem si vybrala nejdůležitější pasáže a informace, ke kterým jsem přiřadila jednotlivé kódy. Ty jsem následně seskupila do kódových skupin. Z těch jsem vytvořila jednotlivé kategorie, kterým se budu dále věnovat. Jedná se tedy o kategoriální analýzu.

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Zpracované rozhovory jsem zakódovala a rozdělila do skupin, které jsem následně rozdělila do pěti kategorií. Každé kategorii se budu v následující kapitole věnovat. Jedná se o nejčastěji zmiňované téma v průběhu rozhovorů, které pro můj výzkum bylo podstatné. Budu se věnovat tématu z pohledu rodiče i učitele. Výsledky výzkumu jednotlivých kapitol se budu snažit rozdělovat po odstavcích:

- a. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou třídu.
- b. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu.
- c. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují stejnou třídu.
- d. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu.

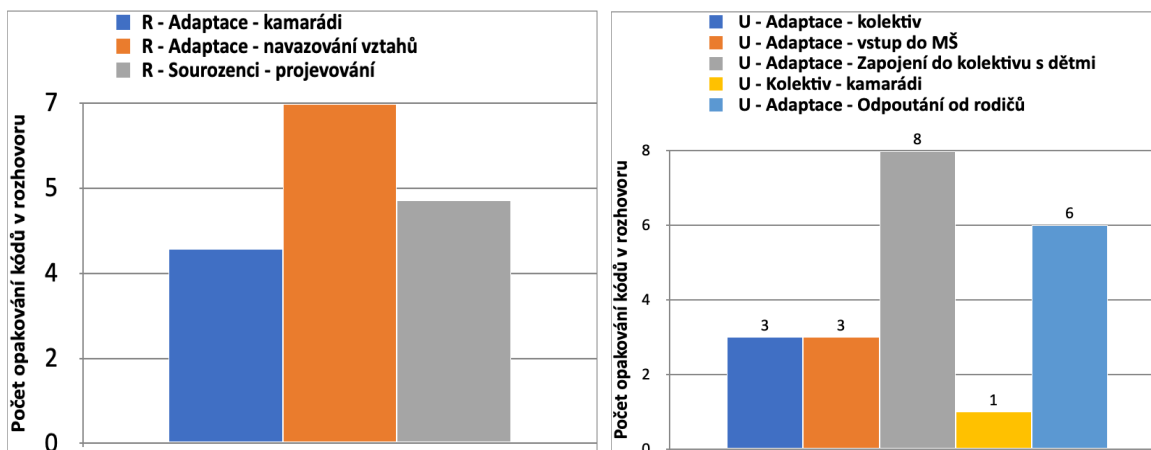
Pro větší přehled jsem k tématům přiřadila subtémata, která lépe specifikují obsah. Vytvořila jsem tabulku ve, které jsou témata a subtémata rozdělená.

Tabulka 1 Témata a subtémata rozhovorů

TÉMA	SUBTÉMA
Adaptace	Nástup do mateřské školy
Výchova	Výchova z pohledu rodiče
	Výchova z pohledu učitele
Vztahy	Vztahy mezi sourozenci
	Vztahy mezi dětmi
Nástup na základní školu	Společně nebo každé zvlášť?
Zájmové kroužky	Možnosti volby dětí

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

2.1. Adaptace, nástup do mateřské školy

Obrázek 1 Adaptace, nástup do mateřské školy pohled rodičů.

Obrázek 2 Adaptace, nástup do mateřské školy pohled učitelů

a. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Všechny paní učitelky, které měly ve třídě obě dvojčata, se shodly na tom, že pro ně nástup do mateřské školy byl jednodušší než pro ostatní děti. Neobjevily se v novém kolektivu sami. Naopak nastal problém při adaptaci s ostatními dětmi. Dvojčata měla tendenci si hrát pouze spolu, nekomunikovala s ostatními dětmi. Na otázku, co pro ně bylo při vstupu do mateřské školy náročné, odpověděla paní učitelka: *“Naučit se pravidla soužití s ostatními dětmi... .”* (Š.V.) Dalším problémem bylo odloučení od rodičů, které uvedla v rozhovoru pouze paní učitelka Š.V. Holčičkám se po příchodu do mateřské školky stýskalo, ale jakmile se zapojily mezi ostatní děti bylo vše v pořádku.

V kolektivu se dvojčata projevovala odlišně. Starší holčičky A.S. a S.S. se zapojením mezi děti problém neměly. Nebyly na sebe tolik fixované, volnou hru ve školce většinou trávily každá jinde. Holčičky A.B. a M.B. měly v kolektivu větší problém. Při volné hře si hrály spíše spolu, hře s ostatními dětmi se spíše vyhýbaly. *“Vybírají si sami hračky, hrají si většinou společně, někdy také zvlášť – ale málokdy.”* (Š.V.)

b. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Paní učitelky, které měly ve třídě pouze jedno z dvojčat se shodly na tom, že při vstupu do mateřské školy pro ně bylo náročné odloučení, režim ve školce a rychlost práce odstáních dětí. *“..., zvládnout návštěvu MŠ bez přítomnosti sestry, která jí velmi pomáhala”*

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

(I.D.) Dalším problémem pak bylo odloučení se od rodičů, které uvedla paní učitelka I.D.

Odchod do jiné třídy ze zdravotních důvodů bylo pro holčičku z dvojčat velice náročné, uvádí paní učitelka I.D. Zdravotní obtíže byly také důvod pro obtížnou adaptaci v dětském kolektivu. *“Velmi špatná komunikace, neuměla mluvit a tím se dorozumět s ostatními dětmi”* uvádí paní učitelka I.D. Volnou hru nejprve trávila samostatně, až postupem času se zařadila do kolektivu. Učitelka Z.N. uvádí, že chlapec osamocení od dvojčete dával najevo zlobením ostatních dětí. *“Zpočátku si nehrál vůbec nebo jen škodil dětem. Během pár dní si chlapec začal hrát.”*

c. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Na otázky z kategorie adaptace jsem se ptala i maminek, které mají dvojčata ve stejné třídě. Zajímalo mě, jak se projevují v novém prostředí. Obě maminky se shodly v tom, že jejich děti se nestydí, rády komunikují s ostatními ať už jsou to dospělí nebo děti. *“Oni jsou takoví jako, nechci říct úplně extrovertní, ale jako nebojí se, takže když potom někde jsou děti nebo i dospělí třeba...”* říká maminka M.B. Kamarády ve třídě si hledají společné i odlišné, záleží na hře, která je zrovna zaujme. Odpovědi rodičů se liší v chování dvojčat. Jednovaječné holčičky se v průběhu vývoje mění, ale chováním si jsou velice podobné. Dvojvaječné holčičky jsou každá úplně jiná, jak říká i jejich maminka B.S.

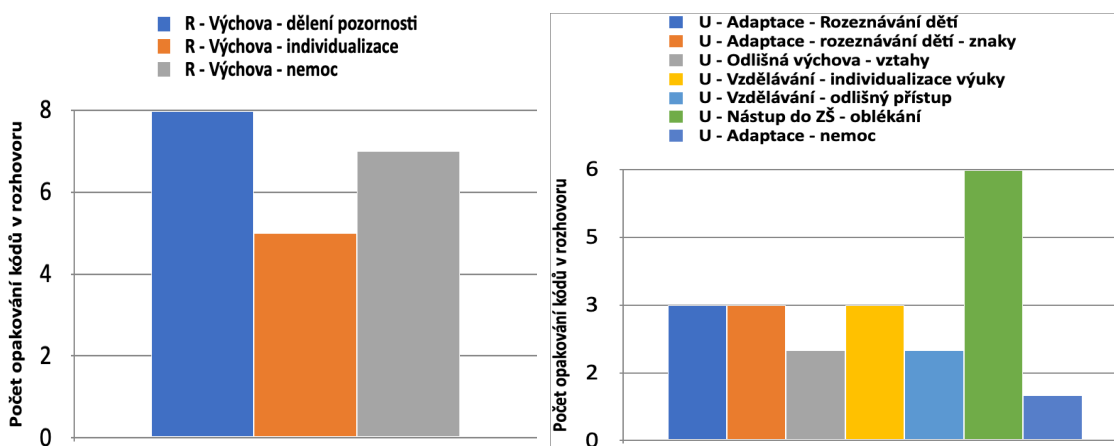
d. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Na pohled výchovy dvojčat, která spolu nechodí do třídy jsem získala odpovědi pouze od jedné maminky. Ta si myslí, že její děti jsou každé úplně jiné. To se projevuje v navazování nových kontaktů. M.R. říká: *“Jedna je hned kamarádka úplně s každým, druhá je přesný opak. Je bojácná, uzavřená.”* Obě preferují spíše klučíci kamarády a jejich společnost. Povahou se dvojčata také liší. Jedna je větší introvert, druhá je spíše extrovert.

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

2.2. Výchova

Obrázek 3 Výchova pohled rodičů

Obrázek 4 Výchova pohled učitelů

a. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Paní učitelky se shodly, že ke dvojčatům nijak zvlášť nepřístupují. Jejich výchova je stejná jako u ostatních dětí. Individuální přístup paní učitelka Š.V. volí. Říká: „...stříhání, lepení, vybarvování. Chtějí dělat všechno a hned a musím je učit počkat a být trpělivé, takže si je raději volám každou zvlášť nebo pokud je to nějaká jednodušší výtvarná činnost, můžou dělat ve skupině.“ Další možností, jak k dvojčatům přistupovat individuálně je při nemoci jednoho z nich. Zajímalo mě, jaký názor na docházku během nemoci paní učitelky mají a zda sourozenci i přes nemoc druhého do školky docházejí. Pedagožka Š.V. odpověděla, že holky zůstávají doma obě. Sama s tímto řešením souhlasí, protože chápe, že je pro rodiče náročné vozit sourozence do školky při nemoci druhého. Naopak dvojčata A.S. a S.S. dochází do školky i při nemoci jedné z nich.

V přístupu k dvojčatům je důležité je umět od sebe dobře rozpoznat, i když jsou si velice podobná. Proto jsem se paních učitelek ptala, jak se jim to osobně v praxi daří. Paní učitelka Š.V. si na to vytvořila svůj vlastní systém. „Poznám je podle barvy bačkor. Maminka jim od začátku školky nechala náramky s počátečními písmeny jejich jmen. Teď je poznávám podle tvaru obličeje a délky vlasů.“ Paní učitelka J.T. neměla s rozeznáváním sourozenců takové obtíže. Sama uvedla, že občas si pletla jejich jména, ale spíše ze zbrklosti než z jakéhokoli jiného důvodu. S tím souvisí i oblékání dvojčat. Zajímalo mě názor učitelek na stejné oblečení, které velice často děti nosí. Obě paní učitelky uvedly, že by měla dvojčata mít možnost volit si oblečení sama. Paní učitelka J.T. odpověděla, že holky to tak doma

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

opravdu dělají a každý den nosí odlišné oblečení. Učitelka Š.V. odpověděla: *“Chodí oblíkaná každá jinak, ale vlastně nevím, jak to doma mají, jestli jim oblečení vybírá maminka nebo holky samy.”*

b. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Výchova dvojčat, která navštěvovaly odlišnou třídu byla z pohledu paních učitelek jiná. Mě zajímalo, z jakého důvodu rodiče zvolili tento způsob výchovy a zda to dětem prospělo nebo naopak. I.D. v rozhovoru uvedla, že dvojčata byla rozdělena až v průběhu školní docházky, a to ze zdravotních důvodů. Druhé dvojče přešlo do speciální třídy, která se nacházela ve stejné budově jako třída sestry. Toto rozdělení bylo pro děti prospěšné, protože by se navzájem brzdily ve vývoji a vzdělání. Na otázku, zda pomohl tento krok k lepším vztahům a celkové samostatnosti dvojčat paní učitelka odpověděla takto: *“Myslím, že ano, v tomto případě druhé dvojče bylo inteligentní a chápalo potřeby sestry a ta se naopak stala samostatnější, než v její přítomnosti, kdy se na ni ve všem spoléhala, takto se musela spolehnout víc sama na sebe a zdravému dvojčeti byla dána možnost se rozvíjet podle svých potřeb a ne potřeb pomalejší sestry.”*

Paní učitelka Z.N. zažila podobnou situaci při rozdělení dvojčat. Jeden z chlapců přešel ze speciální třídy do třídy běžné. Oba sourozenci, ale stále navštěvovali stejnou budovu. Na otázku, zda pomohl tento krok k lepším vztahům a celkové samostatnosti dvojčat paní učitelka odpověděla takto: *“Ano velmi. Rozdělení dvojčat přišlo na popud nás učitelek ze speciální třídy, SPC i psycholog souhlasili.”*

c. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Výchova dvojčat je pro rodiče velice náročná. Namísto jednoho miminka mají rovnou dvě a najednou musí svoji pozornost dělit. Zajímalo mě, jak tuto náročnou situaci zvládají maminky, se kterými jsem vedla rozhovor. Obě odpověděly stejně. Snaží se svoji pozornost dělit co nejspravedlněji. *“Snažím se stejně, ale jestli to tak je to já takhle těžko posoudím, ale snažím se, aby jsem se jim věnovala prostě stejně.”* řekla M.B. Maminka B.S. odpověděla velice podobně. Uvedla, že se snaží s manželem si holky někdy rozdělit, aby každá měla individuální péči, ale ne vždy je to možné. V rozhovoru se také zmínila, že někdy mívá výčitky z toho, že je na jednu z dvojčat přísnější nebo se jedné z holek věnuje více.

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

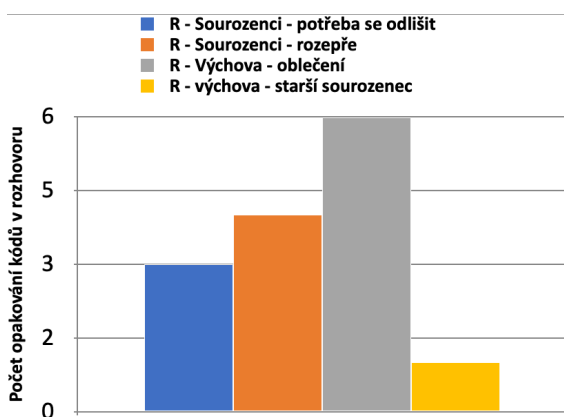
Rodiče dvojčat A.S. a S.S. se rozhodli, že při nemoci jedné z nich bude druhá normálně docházet do mateřské školky. Holčičky si na to zvykly a přijde jim to normální. Když jim nic není, není důvod zůstat doma, a tak má maminka možnost se nemocnému sourozenci věnovat více. Maminka holčiček A.B. a M.B. se rozhodla opačně. Při nemoci jedné z nich zůstávají doma obě. Maminka uvádí, že jsou na sebe hodně fixované, a tak by se jim po sobě stýskalo.

d. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

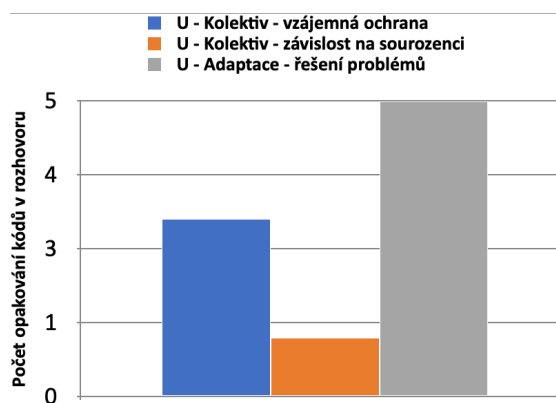
Nakonec jsem se na způsob výchovy zeptala i maminky, která se rozhodla, že její dvojčata budou navštěvovat odlišnou třídu. Ta mi odpověděla velice jasně a stručně. „Protože od malička mezi nimi byla velká rivalita a jedna druhé dávaly najevo, že něco umí líp (i když byly v podstatě obě stejně šikovné)“, řekla M.R. Díky tomuto rozdělení se vztah mezi sourozenci mnohem zlepšil. Následně i v první třídě se maminka snažila dětem věnovat individuálně a dělala domácí úkoly s každou zvlášť. Tento způsob výchovy si zvolila i u učení různých sportů. Sama uvedla, že nikdy neměla pocit viny, protože se snažila věnovat se dětem stejně.

Při nemoci jedné z dvojčat druhá chodila do školky. V tomto případě to pro sourozence nebylo tak náročné, protože nebyli tolik fixováni.

2.3. Vztahy

Obrázek 5 Vztahy pohled rodičů

Obrázek 6 Vztahy pohled učitelů

a. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Vztah mezi dvojčaty je jedinečný, každý pár je jiný a jejich závislost na tom druhém se od toho velice odvíjí. Podle rozhovoru s paní učitelkou Š.V. jsou na sobě 3-leté holčičky hodně fixované. Většinu času v mateřské škole tráví spolu. Je pro ně důležité mít svojí setru na blízku. Holčičky A.S. a S.S. jsou přesným opakem, ve třídě vyhledávají kontakt s jinými dětmi. Nedělá jim problém navštěvovat školku i bez sestry. Zajímalo mě, zda mají holky tendence za sebe věci vyřizovat nebo se při konfliktu s jinými dětmi vzájemně bránit. Odpověď paních učitelek byla stejná, holky si řeší své problémy samy a nepotřebují k tomu svého sourozence. Paní učitelka J.T. v rozhovoru dokonce uvedla následující: *“Myslím si, že ne, ale je to taky tím, že nemám ráda, když si děti něco za někoho vyřizují. Chci, aby dítě přišlo a naučilo se komunikovat a vyřídilo si svoje problémy samo. Ale to je daný tím, že tomu člověk zase předchází.”* Jak naopak řeší problémy nebo konflikty s holkami paní učitelky? Š.V. uvádí, že si svůj systém v řešení našla. *“Ano, funguje dořešit problémy s každou zvlášť, svádí vždy vinu jedna na druhou, takže se od nich nenechat nachytat a důsledně je vést k nápravě konfliktu nebo problému.”*

b. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Pro sourozence, který navštěvuje jinou třídu, než jeho dvojče může být odloučení náročné. Zajímalo mě, jak si s tím poradily paní učitelky I.D. a Z.N. a zda se s tímto problémem vůbec setkaly. *“Zpočátku ano (hledala v sourozenci útočiště), ale situace se celkem rychle měnila.”* Uvádí paní učitelka I.D. Naopak Z.N. v rozhovoru řekla, že s tím dvojčata neměla problém. Vždy se v šatně rozloučila a věděla, že se po školce doma zase potkají. Je možné, že odloučení pro ně nebylo tak náročné, protože se dvojčata jednou za čas potkala při společných akcích MŠ nebo na společné zahradě.

c. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

V rozhovorech s rodiči těchto dvojčat jsem se více zaměřila na vztah mezi nimi jako takový. Také mě zajímalo, jaké vztahy mají se starším či mladším sourozencem a jak doma řeší jejich rozepře. Na tomto se maminky shodují. Sourozenci si své dohady nepamatují dlouho, a tak každý konflikt je za chvíli pryč. *“No často, je to několikrát denně ale většinou, že ta si vezme něco a ta to chce zrovna, takže většinou se dohadují o věci, o hračky. Většinou se pošťuchaj, zařvou a za chvíli je to pryč. To je pár minut a neví o ničem”* říká maminka M.B. v rozhovoru. Také potřeba se od sourozence odlišit se mezi dvojčaty může objevit.

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

B.S. uvádí, že ve vztahu jejích dcer se tyto problémy objevují. *“Předhánějí se neustále a je tam strašná právě taková ta soutěživost nebo ta snaha být lepší než sestra.”* Snaží se dcerám vysvětlit, že každé jde něco jiného a nemusí mít vždy jedna návrh. M.B. se s tímto zatím u holek nesečkala. Způsobů, jak se od sebe dvojčata můžou odlišit je více, ale tím nejvíce viditelným pro jejich okolí je způsob oblékání. Zajímalo mě jestli mají holky možnost si oblečení vybírat sami a zda nosí stejné kousky nebo každá něco jiného. M.B. v rozhovoru uvádí, že si holky vybírají oblečení každá sama. Vezmou si to, co ony chtějí a nemají potřebu být stejně oblečené, ani maminka to nevyžaduje. Sama říká, že doma ani moc stejného oblečení nemá. *“Já kupuju různý. Abych je taky na první pohled rozeznala, když potom, abych věděla na kterou mam křičet. A mají samozřejmě věci, který jsou stejný, ale většinou mají věci různý.”* Dvojčata A.S. a S.S. chodí zatím oblékané stejně, podle toho, co jim maminka vybere. Snaží se, aby oblečení k sobě ladilo a holkám to ve školce slušelo.

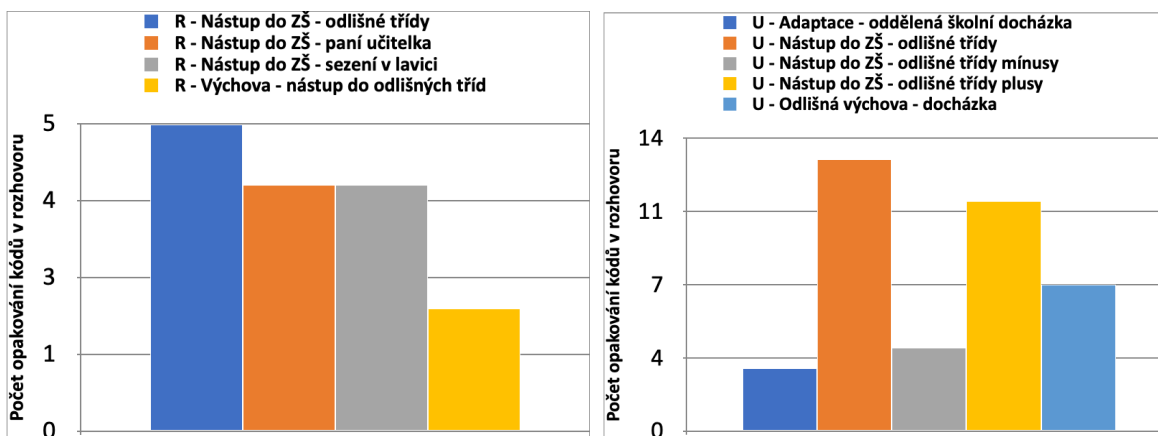
d. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Na rozepru a neshody mezi sourozenci jsem se zeptala i maminky, která se rozhodla dát svoje dvojčata každé do jiné třídy. V rozhovoru říká, že se holky spolu strkaly a pošťuchovaly pořád. To byl důvod proč se rozhodla je umístit do odlišných tříd. *“Hodně pomohlo právě rozdělení v MŠ, první měsíc jsem pochybovala, protože se servaly už v šatně, protože jedna měla obrázek, nebo bonbon a druhá ho chtěla samozřejmě taky. Ale po čase to bylo úžasné, odpoledne si sdílely zážitky a byly spolu schopné normálně vycházet”* uvádí M.R. Hádkami to u dvojčat nekončilo, velice se snažily od sebe odlišit a dokazovaly si, která z nich je lepší. Do školky holky oblékala maminka stejně, protože když měla každá něco jiného, začaly se o trička hádat. Od první třídy už se oblékala každá sama.

Od maminky M.R. jsem se v rozhovoru dozvěděla, jak je náročné starat se o dvojčata a jejich staršího sourozence. Vztahy mezi nimi nejsou jednoduché, ale vycházejí spolu dobře.

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

2.4. Nástup na základní školu, dvojčata spolu nebo každé zvlášť?

Obrázek 7 Nástup na základní školu z pohledu rodičů

Obrázek 8 Nástup na základní školu z pohledu učitelů

a. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Paní učitelky Š.V. a J.T. měly na rozdělování dvojčat jasný názor. Obě se shodly, že je zbytečné dávat sourozence do jiných tříd. Jsou na sebe zvyklí, mohou si pomáhat s úkoly nebo s učením. Musel by k tomu být nějaký zdravotní či osobní důvod rodičů, který by inicioval myšlenku umístit sourozence do odlišných tříd.

Zajímalo mě, jaké vidí paní učitelky plusy a mínusy v oddělené docházce při nástupu na základní školu. Paní učitelka Š.V. jako plusy uvádí: *“Děti se více soustředí na činnosti, zajímají se o různé činnosti, vybírají si dle svého a ne podle dvojčete, najdou si jiné kamarády.”* Naopak jako zápor vidí: *„Ze začátku hůře snáší odloučení, každá se učí jiné učivo s jinou paní učitelkou, rodiče musí komunikovat s jinými pedagogy.”* Paní učitelka J.T. v rozhovoru uvádí podobné důvody, ale myslí si, že rozdělení nemusí vždy vše vyřešit. Velice záleží na povaze dítěte.

b. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Tyto paní učitelky již mají na oddělenou školní docházku jiný názor. Samy se tímto případem ve své praxi setkaly, a proto mě zajímalo co si o tom myslí. I.D. se setkala s dvojčaty, u kterých bylo jedné z nich diagnostikován Downův syndrom a musela být přemístěna do speciální třídy. Ta se nacházela ve stejné budově jako třída její setry, která docházela do normální třídy. Nástup na základní školu bude pro tyto dvojčata také rozdělený. Zajímalo mě, zda v tom paní učitelka vidí plusy nebo spíše mínusy. Sama uvádí: *“Při*

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

citlivém přístupu v tom vidím klady – větší samostatnost. I dvojčata si potřebují od sebe tzv. odpočinout chvíli, každé dvojče má své přednosti a ty může lépe rozvíjet, když je samo. Dvojčata pak nejsou stále hodnocena ve smyslu ...ale sestřička to udělala líp... .”

Paní učitelka Z.N. se setkala s velice podobným případem. Chlapci oba docházeli do speciální třídy, později bylo ale jedno z dvojčat přeloženo do běžné třídy, protože nevykazovalo známky postižení. Obě třídy se nacházely ve stejné budově. Zde bude budoucí nástup do ZŠ také oddělený. Jeden bude navštěvovat běžnou třídu a druhý speciální třídu. I této paní učitelky jsem se zeptala, zda oddělení dvojčat při vstupu na základní školu vidí jako plus nebo minus. *“Myslím si, že plusy jsou samostatnost, nezávislost, schopnost odloučit se. Minusy pak vidím v rozdílných nárocích na vzdělávání”* odpovídá Z.D.

c. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

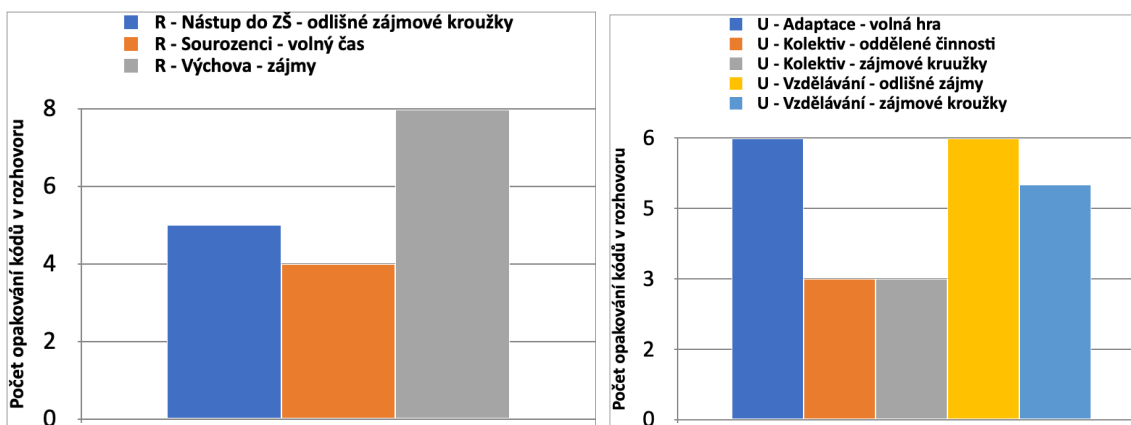
Do rozhovoru s rodiči dvojčat, která navštěvují stejnou třídu jsem si připravila i několik otázek na budoucí docházku v ZŠ. Zajímalo mě, zda přemýšleli o tom, že by sourozence rozdělili a každé by navštěvovalo jinou třídu. Maminky na moji otázku měly stejnou odpověď. Obě chtějí, aby jejich děti nastoupily do stejné třídy. Jsou na to zvyklé a přechod do jiného prostředí pro ně bude jednodušší. Obě maminky se také shodly na tom, že od paní učitelky neočekávají jiný přístup, než jaký bude mít k ostatním dětem. Jak budou potom holky sedět v lavicích, tak to zůstane na paní učitelce.

d. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Maminka M.R. se rozhodla pro oddělenou docházku již v mateřské škole. V rozhovoru uvedla tento důvod *“Protože od malička mezi nimi byla velká rivalita a jedna druhé dávala najevo, že něco umí líp (i když byly v podstatě obě stejně šikovné)”*. Holkám to velice pomohlo, staly se samostatnějšími a už neměly potřebu mezi sebou soutěžit a ve všem se předhánět. Proto při nástupu do ZŠ měla maminka M.R. jasno. Holky celou první třídu navštěvovaly odděleně. Z neuvedených důvodů musely od druhé třídy začít chodit spolu. To pro ně bylo velice těžké, dlouho trvalo, než si na sebe opět zvykly. Kdyby ale měly možnost, zůstala by jejich docházka oddělená po celou základní školu.

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

2.5. Zájmové kroužky

Obrázek 9 Zájmové kroužky pohled rodičů

Obrázek 10 Zájmové kroužky pohled učitelů

a. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Holčičky A.B. a M.B. většinu svého volného času tráví spolu. Při volné hře ve školce se dokážou zapojit i do hry ostatních, ale většinu času si vystačí pouze spolu. Paní učitelka uvádí, že i jejich zájmy jsou stejné *“Baví je všechny druhy činností - nejvíce kreslení, stříhání a jakékoliv výtvarné činnosti.”* Na žádné zájmové kroužky ve školce ani mimo školku holky nedocházejí. I přesto, že jsou na sebe velice fixované nemají problém při oddělených činnostech během různých aktivit v MŠ. I na procházky občas chodí s jinými kamarády. Za to dvojčata A.S. a S.S. jsou přesným opakem. Volnou hru ve školce tráví většinou odděleně, každá má jiné zájmy a baví jí jiné hračky, jak uvádí sama paní učitelka J.T. *“S.S. si vezme stavění a bude stavět, ale A.S. si vlezte do kuchyňky, tam vytáhá nádobí a pak už tam dělá jenom binec”.* Zájmové kroužky navštěvují stejné, je to jednodušší na logistiku vyzvedávání dětí, mi vysvětlila paní učitelka. V tuhle chvíli chodí ve školce na angličtinu a na plavání a mimo školku dochází na basketbal.

b. Pohled učitelky dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Pro dvojčata, která nenavštěvují stejnou třídu, mohou být zájmové kroužky činnostmi, při kterých se setkávají a tráví zde společný čas. Paní učitelka I.D. uvádí, že volná hra ve školce byla pro holčičku náročná a musela si zvyknout na nepřítomnost sestry. *“Nejprve si hrála sama, pak se postupně zapojila do her dětí a děti jí přijaly”.* Zájmové kroužky pak navštěvovaly společně, a to ty ve školce i mimo školku. *“V rodině chodili na*

2. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

plavání i se sestrou, v MŠ do tanečního kroužku, který navštěvovala i se svým dvojčetem jen měla lehčí choreografii.” Pro chlapce z oddělených dvojčat byla volná hra ve školce z počátku také náročná. *“Z počátku si nehrál vůbec nebo jen škodil dětem. Během pár dní si chlapec začal hrát. Nejčastěji s vláčky a autíčky.*” Jak v rozhovoru uvádí paní učitelka Z.N. Tito chlapci ovšem nenavštěvovali žádné společné zájmové kroužky.

c. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují stejnou třídu

Maminka M.B. v rozhovoru potvrzuje to, co o holkách říká jejich paní učitelka Š.V. Na otázku, jaké mají holky zájmy odpovídá takto: *“No řekla bych hodně podobný, že si hrajou se stejnýma hračkama, se stejnýma věcmi”* Doma si také hrají většinou spolu, někdy každá zvlášť, ale to jim vydrží jenom chvíli. Maminka mi v rozhovoru potvrzuje, že až se holkám jejich zájmy změní a každá bude chtít navštěvovat jiné zájmové kroužky, budou tuto možnost mít. Holčičky A.S. a S.S. spolu volný čas tolik netráví. Sama maminka říká: *“Když jsou spolu tak si neumí hrát a toho hraní, abych na ně nemusela neustále je tam soudcovat je minimálně.”* Zájmy mají zatím obě stejné, rodiče se snaží naučit je co největší všestrannosti, aby si samy mohly vybrat co je baví až budou větší. Až se sami rozhodnou pro odlišné zájmové kroužky jejich rodiče je v nich budou podporovat.

d. Pohled rodičů dvojčat, která navštěvují odlišnou třídu

Přes to, že dvojčata navštěvovala třídy ve školce odděleně čas doma trávila společně. Maminka sama říká, že nebyl moc prostor trávit nějaké aktivity s holkami samostatně. Obě jsou šikovné na sport, a tak se mu také věnují. *“Holky rády sportují, jedna začala chodit do florbalu, druhá se musela po dvou letech nutně přidat a nakonec ji to baví víc. Proto po několika letech první skončila a začala chodit na ping pong.”* uvádí v rozhovoru maminka M.R. Holky mají tedy možnost si své zájmové kroužky samy vybírat podle přání.

3. SHRNUÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Z výsledků mého výzkumného šetření jsem vytvořila pět témat, ze kterých následně vyplynulo i několik subtémat pro větší přehlednost při čtení jednotlivých kapitol. V těch se věnuji odpovědím z rozhovorů učitelů i rodičů. Jednalo se konkrétně o 7 vybraných respondentů, kteří mi byli ochotni sdělit své zkušenosti s výchovou dvojčat. Tyto výsledky nejdou generalizovat na jiné páry dvojčat a není možné z nich vyvodit jednoznačné závěry. Na základě získaných informací z rozhovorů se pokusím odpovědět na moje předem dané výzkumné otázky.

Jaký typ způsobu vzdělání preferují rodiče?

Podívala jsem se na výchovu dvojčat z obou pohledů. Maminky i učitelky, které vychovávají a vzdělávají dvojčata navštěvující jednu třídu, vidí velké výhody ve vzájemné podpoře a v pocitu jistoty, který si dvojčata dávají. Mají svého „partáka“ v jakékoli situaci a mohou se na něj kdykoli obrátit. Maminky a učitelky, které se naopak setkaly s dvojčaty, která navštěvovala třídy odlišné našly výhody v samostatnosti dětí, ve schopnosti zařadit se do kolektivu jako jednotlivec a také v méně častých konfliktech mezi sourozenci. Více ocenily společně strávený čas doma a čas ve školce mohly využít na odpočinek od svého sourozence a možnost projevit se jako jednotlivec.

Myslím si, že nelze na tuto otázku jednoznačně odpovědět. Velice záleží na pohledu rodičů a povaze dvojčat. Každý rodič má svůj názor a nejdůležitější pro něj je, aby způsob vzdělávání vyhovoval jeho dítěti.

Jaké jsou důvody rodičů pro daný typ výchovy?

Rodiče se rozhodují převážně podle možností vzdělávacích zařízení, které mají k dispozici v oblasti bydliště. V menších vesnicích, kde se nachází pouze jedna třída v dané věkové skupině, není možné dvojčata rozdělit a pro rodiče by bylo velmi obtížné dojíždět s druhým dítětem do jiné školky. V tomto případě mají větší výhodu rodiče žijící ve větších městech. Zde mohou umístit dvojčata odděleně do tříd, které se nachází ve stejné budově a pro děti není jejich odloučení tak náročné.

Co ovlivňuje volbu rodičů pro daný typ výchovy?

Rodiče jsou ovlivněni informacemi, které ve většině případů udávají, že by dvojčata měla vyrůstat spolu. Možnost rozdělení dvojčat v jejich školní docházce již od mateřské školy se v knihách ani na internetu neuvádí. Tato varianta je zmiňována ve velice malém

3. SHRUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

množství informací až od základní školy. Rodiče tuto možnost nezvažují, také proto, že je samotné nenapadne, že by jejich dětem mohla prospět. Ve chvíli, kdy by se mohli o jednotlivých způsobech výchovy něco dozvědět a tuto možnost zvážit, možná by bylo více dvojčat, která by navštěvovala odlišné třídy již od mateřské školy.

Jaké jsou vztahy mezi dvojčaty v jedné třídě?

Z mého výzkumu vyplynulo, že velice záleží na povaze dětí. Některá dvojčata jsou na sebe velice fixovaná a jejich vzájemná přítomnost ve třídě je pro ně velice důležitá. Jejich vztah je pevný a v MŠ prakticky nikoho jiného, než svého sourozence, nepotřebují. Jejich volná hra probíhá společně, a i přes časté dohady, jsou neustále spolu. Druhý typ dvojčat, se kterým jsem se potkala, byly holčičky, které se ve třídě projevovaly spíše jako samostatné osobnosti. Volný čas ve školce trávily se svými kamarády, věnovaly se svým odlišným zájmům a svého dvojčete si nevíšaly. Zde také docházelo k občasným neshodám a dohadům. V některých situacích pro ně bylo těžké neporovnávat se se svým sourozencem. Touha být první či lepší většinou zvítězila. To je pro paní učitelku i pro holky samotné ve třídě problém a jejich neustálá společná přítomnost může být někdy náročná.

Jaké jsou vztahy mezi dvojčaty v různých vzdělávacích zařízeních?

Ze začátku je pro děti těžké, že s nimi do třídy nedochází i jejich sourozenec, ale postupem času si na to zvyknou. Naučí se, že do školky chodí každý sám, ale doma se vždy potkají a můžou si vyprávět zážitky a nové zkušenosti z daného dne. Vztahy mezi sourozenci se tímto způsobem mohou uklidnit. Nevznikají tak časté dohady a neshody. Děti mají možnost se projevovat jako samostatné osoby a vyhnou se tak neustálému porovnávání od učitelů či jejich vrstevníků. Dále se také vyvarují soutěživosti a snaze být lepší než ten druhý, která mezi dvojčaty někdy panuje. Sama jsem se setkala během svého výzkumu s maminkou, která se pro tuto možnost rozhodla a potvrdila mé teorie.

4. DISKUZE

V mé bakalářské práci jsem se věnovala možnostem výchovy dvojčat v mateřské škole. Chtěla jsem ukázat rodičům i učitelům možnost rozdělení dvojčat již od předškolního věku, o které se moc nemluví. K získání informací o této problematice jsem využila kvalitativní výzkum, ve kterém jsem se zaměřila na rozhovor. V něm jsem se ptala vybraných participantů, kterými se staly učitelky a rodiče dvojčat navštěvujících stejné i odlišné třídy, na mnou připravené otázky. Ty se týkaly jejich docházky do školky, pout mezi sourozenci, soutěživosti, pošťuchování se mezi nimi a mnohého dalšího.

V teoretické části jsem se zabývala vztahem mezi dvojčaty a jak je může ovlivnit jejich oddělení. Dále jsem se zajímala o rozdělení dvojčat, která se v knihách i na internetu zmiňuje pouze o rozdělení sourozenců na základní škole. Snažila jsem se tyto informace převést na mladší děti a zjistit výhody a nevýhody této výchovy. Tomu se věnovala hlavně Rulíková (2008) a Kramulová (2010). Rulíková (2008) viděla velké výhody v tom, že se děti naučí pracovat samostatně a samy za sebe zodpovídat. Vyvarují se soupeření, které mezi dvojčaty probíhá a také jejich okolí nebude mít tendenci je neustále srovnávat. Tato myšlenka se mi potvrdila v rozhovoru s maminkou, která se pro rozdělení dvojčat rozhodla. Kramulová (2010) se naopak věnuje možnosti, kdy rodiče dvojčata rozdělovat nechťejí. Snaží se ukázat způsoby, jak v dětech rozvíjet samostatnost při zájmových kroužcích, které si vybírají děti odlišné podle svých zájmů. Naučí se tedy trávit určitý čas samy a vyzkouší si, jaké je se zapojovat do kolektivu bez svého sourozence. Tuto variantu zvažuje i několik maminek, se kterými jsem se setkala. Oddělení dvojčat je pro ně velice razantní řešení, a tak do budoucna chtějí volit tento postupný způsob osamostatňování se jejich dětí.

V praktické části jsem pozorovala velkou podobnost v rozhovorech s rodiči a učiteli, kteří vychovávali dvojčata, navštěvující stejnou třídu. Jejich názory na oddělenou docházku dětí byli velice skeptické, ale po krátkém čase našli vždy i nějaké výhody, které tento způsob výchovy s sebou nese. Hlavním faktorem jejich nedůvěry byla z mého pohledu zkušenost, která jim v tomto ohledu chyběla. Sami neznali, žádná dvojčata, která by navštěvovala odlišné třídy a prospělo by jim to. To samé jsem sledovala i v opačném případě. Zde už ovšem maminky i učitelky mohly způsob docházky porovnávat. Měly možnost zažít si oba případy a udělat si na vše svůj názor.

Jako limit výzkumu vidím to, že jsem neměla možnost mluvit s učitelkami i rodiči všech pozorovaných dvojčat. U sourozenců navštěvujících stejnou třídu se mi tyto rozhovory povedly domluvit, ale u dětí s oddělenou školní docházkou to bylo již náročnější. Zde bych

4. DISKUZE

musela mít vždy rozhovor s rodičem a dvěma třídními učitelkami od daných dvojčat. V mém výzkumu naleznete maminku a učitelky, které se spolu neznají, a tak nemám vždy ucelený pohled na věc. Kdybych se k podobnému výzkumu někdy v budoucnosti vracela, snažila bych se tento nedostatek napravit.

Na celém mém výzkumu mě nejvíce překvapilo, že jsem nenašla žádné podobné práce, které by se tímto podobným tématem u dětí v předškolním věku zabývaly. Rozdělení dětí v tomto věku, je prozatím neprozkoumané téma, které by podle mého stálo za mnohem obsáhlejší výzkum. Ten by mohl pomoci dostat tuto problematiku do popředí a dále by pak mohl poradit maminkám při rozhodování se o oddělené školní docházce při vstupu dětí do mateřské školy.

ZÁVĚR

V mé práci jsem chtěla zjistit, zda je lepší dvojčata na začátku vstupu do školní docházky oddělovat či nikoli. Toto téma mě zajímalo i z důvodu mé budoucí práce učitelky v mateřské škole. Při volbě tématu bakalářské práce jsem se sama zamýšlela nad tím, zda by mě a moji sestru – dvojče ovlivnilo docházení do odlišných tříd při nástupu do mateřské školy. Zajímalo mě, jak nad tímto problémem uvažují ostatní rodiče dvojčat a zda tuto možnost zvažovali. Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké možnosti vzdělávání mají dvojčata v mateřské škole, zda je pro ně lepší navštěvování jedné třídy nebo oddělená docházka již od předškolního věku.

Z teoretické části mé práce vyplývá, že dvojčata jsou samostatné osobnosti, které jsou na sebe někdy více někdy méně fixované. Nejde samozřejmě napsat přesné pravidlo, kdy je vhodné děti oddělit a kdy je prospěšnější nechat je ve školním zařízení spolu. Záleží hlavně na individualitě každého dítěte. Snažila jsem se ukázat všechny plusy a mínusy, které obě varianty přinášejí. Důležité je, aby se rodiče dvojčat dozvěděli, že taková možnost existuje. Případně by se mohli poradit s dětským psychologem, který jim může pomoci rozhodnout se, co by pro jejich děti bylo nejlepší. Neopomněla jsem se také zaměřit na pedagoga v mateřské škole. Zde okrajově uvádím, jak se může lišit výchova a vzdělávání dvojčat a jak velký vliv má na vývoj vztahů mezi sourozenci a ostatními dětmi i způsob přístupu pedagoga k jednotlivci a k dvojčatům.

V praktické části jsem se věnovala rozhovorům s rodiči a učiteli dvojčat, kteří se museli pro jeden ze způsobů výchovy a vzdělávání rozhodnout. Mého výzkumu se zúčastnilo sedm participantů, kteří byli ochotni mi odpovědět na několik předem připravených otázek v domluveném rozhovoru. Na základě získaných dat jsem vytvořila pět témat, kterými jsem se pak dále zabývala a snažila jsem se je podrobněji analyzovat.

Shrnutím výsledků mé práce jsem dospěla k tomu, že u některých sourozenců může být případné oddělení dvojčat výhodné, ale velice záleží na povaze dvojčat a jejich vzájemných vztazích. Domnívám se, že v případě rozdělení, je pro sourozence vhodnější je oddělit již před nástupem do mateřské školy než v průběhu vzdělávání. V tuto chvíli jsou již zvyklí na společné soužití a oddělení by pro ně mohlo být obtížné. Během výzkumu mě překvapilo, že o možnosti oddělení dětí již v MŠ nemají rodiče dostatečné povědomí. Byla bych ráda, kdybych touto prací zvýšila informovanost o dané problematice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Cooper, C. & Hymas, K. (2013). *Dvojčata: praktický a povzbudivý průvodce těhotenstvím, porodem a prvním rokem života dvojčat*. Praha: Ikar.

Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál.

Koťátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada.

Průcha, J. & Koťátková, S. (2013). *Předškolní pedagogika : učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál.

Rulíková, K. (2009). *Co nevíte o dvojčatech*. Vyd. 1. Praha: Portál

Rulíková, K. (2008). *Dvojčata: [péče o děti, jejich zdravý vývoj a výchova]*. Vyd. 1. Brno: Computer Press.

Řezábek, K. (2018). *Asistovaná reprodukce*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Maxdorf.

Segal, N. (2009). *Nedělitelná dvěma: životy výjimečných dvojčat*. Vyd. 1. V Praze: Triton.

Švaříček, R. & Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál

Články

Kramulová, D. (2010). Dvojčata ve školce. Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách. 17(2), s. 16-17.

Sedláková, V. & Rulíková, K. (2005). Dvojčata - do jedné třídy, nebo každé zvlášť?. Děti a my. 35(3), s. 28.

Rulíková, K. (2011). Když jdou dvojčata do školy. Děti a my: časopis pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajících profesí. 41(10), s. 40-42.

Elektronické zdroje

Chappell, S. (2016). Together or apart - exploring approaches to educating twins [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2016/08/08/when-two-is-better-than-one-teaching-twins>

Rulíková, K. (2013). Dvojčata a jejich sourozenci [online]. 7. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.dvojcata.cz/wp-content/uploads/2013/08/Dvojčata-sourozenci.pdf>

Rulíková, K. (2013). Obecně o dvojčatech [online], 3 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.dvojcata.cz/obecne-o-dvojcatech/>

Rulíková, K. (2011). Průvodce učitele dvojčat. Metodický portál: Články [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupný z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/12543/PRUVODCE-UCITELE-DVOJCAT.html>. ISSN 1802-4785.

Bakalářské a diplomové práce

Borovcová, V. (2011). *Výchova dvojčat v předškolním věku*. Bakalářská práce. Praha. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta pedagogická. PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.

Gelnarová, K. (2013) *Identická dvojčata v jedné školní třídě*. Diplomová práce. Brno. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. PhDr. Bohumíra Lazarová, Ph.D.

Stráníková, V. (2016). *Sourozenecký vztah identických dvojčat v průběhu života*. Diplomová práce. Brno. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. Doc. PhDr. Bohumíra Lazarová, Ph.D.

Šípová, T. (2011). *Výchova dvojčat v dětství a jejich pohled na výchovu v dospělosti*. Bakalářská práce. Zlín. Univerzita Tomáše Bati. Fakulta humanitních studií. PhDr. Mgr. Ivana Marášková.

SEZNAM GRAFŮ

<i>Obrázek 1</i> Adaptace, nástup do mateřské školy pohled rodičů	31
<i>Obrázek 2</i> Adaptace, nástup do mateřské školy pohled učitelů	31
<i>Obrázek 3</i> Výchova pohled rodičů	33
<i>Obrázek 4</i> Výchova pohled učitelů.....	33
<i>Obrázek 5</i> Vztahy pohled rodičů	35
<i>Obrázek 6</i> Vztahy pohled učitelů	35
<i>Obrázek 7</i> Nástup na základní školu z pohledu rodičů	38
<i>Obrázek 8</i> Nástup na základní školu z pohledu učitelů.....	38
<i>Obrázek 9</i> Zájmové kroužky pohled rodičů	40
<i>Obrázek 10</i> Zájmové kroužky pohled učitelů	40

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1</i> Témata a subtémata rozhovorů.....	30
--	----